

- 57) Stamboek II, 24.
- 58) ald. I, 244; II, 165; vgl. Grafschriften ~~tussen~~ Flie en Lauwers IV, 13.
- 59) Testament aangehaald onder 56).
- 60) Hs. 1090-49, Prov. Bibliotheek.
- 61) Testament aangehaald onder 56).
- 62) Hs. 1096 Mellinga II₁, Prov. Bibliotheek.
- 63) ald.
- 64) Huwelijksgeboden aangegeven ~~Franker~~ 19 juli, gespierd 25 juli 1668.
- 65) Hs. 1090-49, Prov. Bibliotheek.
- 66) Van Breugel Douglas in Ned. Heraud, VI.
- 67) R. A. Leeuwarden W 8, 128.
- 68) ald. C 5, 443 v.
- 69) ald. W 7, 48 v.
- 70) Hs. 1096 Mellinga I₂, 3, III.
- 71) W. Tsj. Vleer, Genealogie Schotanus, 17.
- 72) R. A. Leeuwarden W 13, 183 v. (vgl. ald., 163), W 14, 80.
- 73) Arch. Sminia, 705.
- 74) Hof v. Fr. III 10, 30; ald. YY 13, 24.
- 75) eerst aangehaalde plaats uit de vorige noot.
- 76) W. Tsj. Vleer, De Friese Wassenaars, 109.
- 77) Wumkes, Paden fen Fryslân I, 191; N. Ned. Biogr. Wb. III, 1166.
- 78) R. A. Baarderadeel N 6, 44 v.
- 79) ald. N 2, 56.
- 80) ald. N 8, 45.
- 81) Rentmeestersrekeningen 5 b, 3.
- 82) ald. 11 b, 4 v.
- 83) ald. 15 b, 4 v.
- 84) ald. 26, 5 v.

KLAAS TIGLERLEEN

De verwantschap
tussen Ds. Klaas Tigler (1724-1811)
en zijn erigenamen
door

P. W. de Lange

Aan de nagedachtenis van
mijn vriend W. Jeelof

Inleiding

Toen Klaas Djurres Tigler, oud-leraar der doopsgezinden te Leeuwarden, begin 1807 op bijna 83-jarige leeftijd zijn testament maakte, was hij een zeer rijk, maar eenzaam man geworden. Reeds 23 jaar weduwnaar zonder kinderen, had hij zijn enige zuster acht jaar tevoren en zijn enige broer slechts enkele weken geleden, resp. ongehuwd en kinderloos, verloren. Zijn enige oom was ongehuwd gebleven en de kinderen van zijn twee tantes waren allen ook reeds gestorven; de laatste ruim tien jaar geleden. Van hún kinderen (d. w. z. achterneven en -nichten van een jongere generatie) was er nog slechts één in leven.

Het grote vermogen, dat hij - mede als erigenaam van kinderloos overleden verwanten - had verworven, heeft hij toen - afgezien van een aantal legaten - nagelaten aan 8 verre familieleden, 4 van vaders- en 4 van moederszijde. Dit vermogen had te eeuwigen dage onverdeeld moeten blijven; alleen de netto-inkomsten zouden jaarlijks aan de erigenamen (c. q. hun rechtsverkrijgenden) worden uitgekeerd. Tevoren moest dan echter ieder jaar een bedrag van f 1.400. - worden opzij gelegd voor het uitbetalen van twee beurzen, elk van f 700. - voor de studie voor doopsgezind predikant.

Toen hij ruim vier jaar later, in juli 1811, kwam te overlijden, was ons land inmiddels bij Frankrijk ingelijfd en was, als gevolg daarvan, de franse wetgeving hier van kracht geworden. Deze nu liet het bestaan van eeuwig onverdeelde boedels niet toe. Een overgangsbepaling heeft het echter mogelijk gemaakt, dat men niet aanstonds tot verdeling behoefde over te gaan. In feite is de boedelscheiding eerst in 1830 tot stand gekomen. Gedachtig aan de testamentaire bepaling inzake de twee studiebeurzen hebben de rechthebbenden toen vóór de scheiding uit de boedel een kapitaal afgezonderd, voldoende om uit de opbrengst daarvan jaarlijks 2 beurzen à f 700. - elk te kunnen uitkeren. Dit is het begin geweest van het fonds, als zelfstandige instelling, dat - onder de naam Klaas Tiglerleen - nog bestaat.

In het Gedenkboek (zie de literatuurlijst achter dit artikel) dat in 1934 is verschenen naar aanleiding van de herdenking (in 1932) van het feit, dat in 1832 de kerkeraad der doopsgezinde gemeente te Leeuwarden het beheer over dit fonds op zich genomen heeft, is een en ander uitvoeriger uiteengezet. Daar het archief van het Leen geen uitsluitsel bleek op te leveren t. a. v. de vraag, hoe de erigenamen aan de erflater verwant waren, hebben de bewerkers van dat boek, en meer in het bijzonder W. Jeelof, veel moeite gedaan om dit verband terug te vinden door onderzoek in het archief van de doopsgezinde gemeente en in openbare archieven. Dit onderzoek, waarvan de resultaten in bijlage 4 van het boek zijn samengevat, heeft wél zekerheid gegeven t. a. v. de verwantschap met de erigenamen van moederszijde, doch voor wat de overige 4 erigenamen betreft (van wie Jeelof terecht veronderstelde, dat zij van vaderskant verwant zouden zijn), moest met een veronderstelling volstaan worden.

Een gelukkige vondst deed mij onlangs het verband met deze tweede groep van erigenamen ontdekken. Het bleek in geheel andere richting te liggen, dan waarin tevoren gezocht was. Daar Jeelof bovendien wél heeft aangegeven hoe het door hem gevonden verband is, maar slechts bij uitzondering enig bewijs daarvoor heeft aange-

voerd (wat ook buiten het eigenlijke bestek van het Gedenboek lag), leek het zinvol hier de bewijsvoering van de verwantschap van alle erfgenamen op te nemen. Zo volgen hier (onder B en C) 2 parentelen, resp. aangevende de verwantschap van vaders- en moederszijde. Tot goed begrip gaat aan beide vooraf een beknopte genealogie van het hier beschouwde geslacht Tigler (A). Onder B en C zijn alle, mij bekende afstammelingen van de gemeenschappelijke voorouders opgenomen, ook die, welke voor de bewijsvoering niet van belang zijn. Dit is geschied om het beeld van de behandelde geslachten duidelijker te doen spreken. Om dezelfde reden zijn - waar mogelijk - t.a.v. de opgenomen personen meer bijzonderheid dan voor de bewijsvoering nodig zou zijn geweest. Bij het opsporen van deze nadere bijzonderheden heb ik mij echter moeten beperken. Dit heeft er toe geleid, dat in tal van gevallen volstaan is met het wijzen op - min of meer waarschijnlijke - mogelijkheden.

Een schema van het verband tussen de, voor het bewijs essentiële, personen is mede opgenomen (zie p. 78 en 79).

Bij mijn onderzoek heb ik veel nut gehad van Jeelof's aantekeningen, die door de familie te mijner beschikking gesteld zijn. Gaarne betuig ik hier voor deze medewerking mijn dank. Het gebruik van deze aantekeningen deed mij eerst ten volle begrip krijgen voor Jeelof's werk. Getroffen door verschillende eigenaardige verhoudingen binnen het Leen, kon hij geen rust vinden vóór hij had begrepen, hoe dat zo gekomen was. Dit bracht hem er toe zich stap voor stap steeds verder in de bronnen van de historie te verdiepen. Vele archivalia waren toen nog minder gemakkelijk toegankelijk dan tegenwoordig. Niettemin heeft hij, dank zij zijn overleg, speurzin en volharding, belangrijke resultaten weten te bereiken. Het blijft te betreuren, dat Jeelof niet in de gelegenheid geweest is zelf het door hem gevondene meer in bijzonderheden openbaar te maken.

Tevens spreek ik hier gaarne mijn dank uit voor de prettige en doeltreffende hulp door mij zowel op het rijksarchief als op het gemeentearchief te Leeuwarden ondervonden.

A. HET GESLACHT TIGLER

Tigler (of Tichelaar, met tal van andere varianten) betekent steenbakker; tichelwerk is de friese naam voor steenbakkerij. Oudtijds was deze naam dus niets anders dan een, af en toe gebruikte, nadere aanduiding van een persoon, ontleend aan zijn beroep. Met gevolg, dat men dezelfde aanduiding kan aantreffen bij personen, die in het geheel niet met elkaar verwant waren. In dit geval is van een bepaalde geslachtsnaam eerst met zekerheid sprake in de tweede - hier behandelde - generatie. Van geen van de daartoe behorende personen, of hun nakomelingen, is n.l. bekend, dat zij nog steenbakkers geweest zijn. Overigens is het gebruik van de naam ook dan nog heel ongeregeld. Tot aan de laatste naamdrager toe zijn de personen in de archivalia vaker zonder, dan met hun geslachtsnaam vermeld. Dit geldt trouwens over het algemeen ook van de onder B en C behandelde personen, voorzover zij een geslachtsnaam hebben gevoerd.

Het lag buiten mijn bestek te trachten de stamreeks verder op te voeren, dan Jeelof gedaan heeft.

JAN SICKES

Hoewel hij - in ieder geval na 1656 - steenbakker geweest is, en ook wel Ticheler genoemd werd, behoort hij niet tot het hier behandelde geslacht. Waarom hij toch is opgenomen, zal aanstonds blijken.

Jan Sickes en Sijtske Feijtes, echtelieden onder de klokslag van Stiens, kochten 14-7-1656 (consent 3-7-1657) een huis met tichelwerk op het Noordvliet buiten Leeuwarden van hun kinderen Carst Sickes Ticheler en Aechtie Jansdr., echtelieden aldaar. Na deze koop zijn zij blijkbaar op het Vliet gaan wonen, want tot aan 1675 treffen wij hen (of hem alleen) daar aan in verschillende transportakten. In dit verband is daarvan

belang, dat zij in 1668 een stuk land, de Loeten genaamd, onder Huizum kochten (Leeuwarder deel Q 5, f. 8v) en dat hij in 1670 de helft van het tichelwerk - met behoud van de andere helft - verkocht heeft, waarbij bedongen werd, dat de koper het recht zou hebben om ten behoeve van het ti Sickes behoorden (Gemeentearchief Leeuwarden - voortaan af te korten GL - ee 25, f. 100v).

A I. CARST SICKES (TIGLER)

Hij _____ Jans, dochter van Jan Sickes en Sijske

Feijtes.

Uit dit huwelijk tenminste 4 kinderen (zie voor hen onder A II).

Zij kochten 14-2-1646 of 1647 (consent tussen 24-1 en 21-5-1647) als echtelieden de helft van een tichelwerk c.a. op het Noordvliet buiten Leeuwarden (GL ee 17, f. 229). Blij

me Ruim een half jaar later kochten zij, wonende op het Vliet, een huis met gort- en meelmolen c.a. op het Noordvliet aldaar (ib. loc., f. 212v). Deze transakties betekenen ongetwijfeld een gelijktijdige verandering van beroep. Tot en met 1685 komen wij hen

dat hij tussen 1668 en 12-9-1680 een huis bij de Amelandspijp te Leeuwarden, waar de Rode Koe uithing, geko

gen kohier sinds 1725 no. 43, quotisatiekohier van 1749 no. 2756, later - o.a. in 1843 - K 17, sinds 1877 Voorstreek M 251, nog later no. 55).

A II. KINDEREN VAN CARST SICKES (A I.) (juiste volgorde onbekend):

1. TJERK CARSTEN (TIGLER)

Hij woo 1680 in de Rode Koe, werd 1684 burger van Leeuwarden (was toen mennoniet en geboortig van het Vliet buiten Leeuwarden) en overleed te Leeuwarden in 1722.

Hij is tweemaal getrouwd geweest. Eerst - vermoedelijk al vóór 1680 - met Feickien Gaisjes, samen met wie hij 24-8-1706 testeerde. Vervolgens in 1707 (ondertr. 1-7 te Leeuwarden) met Attie Piersma, eveneens van daar, die tussen augustus 1709 en juni 1710 overleden is.

Uit geen van beide huwelijken kinderen, die hem overleefd hebben. Mogelijk nog wel

Blijkbaar heeft hij het bedrijf van de gort- en meelmolen van zijn vader overgenomen, want hij heet in een akte van 1702 gortmaker en koopman en hij tekende genoemd testament zelfs als: Tjerk Karsten Gorter.

Blijkens genoemd testament (zie Bijl. Civ. Sent. Hof v. Fr. 399, 14) heeft hij de helft van de Loeten en van de Rode Koe van zijn ouders geërfd. De andere helft (althans van de Rode Koe) kreeg zijn zuster Aaltie.

echter alleen als eigenaar van de Loeten vermeld; hier is dus mede-eigenaar bedoeld.

met zijn beide broers Jan en Claas, en voor haar deel haar zuster IJbeltie. Uit de aangehaalde

dicil een zeker bedrag gelegateerd heeft, en dat hij dit legaat 24-6-1710 heeft ontvangen.

In 1719 is hij - tegelijk met zijn broer Claas en diens zoon - door de Waterlandse doopsgezinde gemeente uitgebannen, welk vonnis echter weldra weer is te niet gedaan, want in het laatst van datzelfde jaar is hij tot diaken benoemd. In 1720 was hij één der erfgenamen van zijn broer Jan. Op 2-10-1722 is aangifte gedaan van zijn overlijden door zijn neef Djurre Clases, die toen - samen met Aaltie Carsten - erfgenaam was van zijn deel van de nalatenschap ad f 7000 (GL bb 1, zie ook Rek.k.

en vermeld,

15, d). Blijkens de regelkohieren van Leeuwarden is hij tot zijn dood toe in de Rode Koe blijven wonen. (Ook daarin staat hij ten onrechte als enig eigenaar van dit huis te boek).

2. AALTIE CARSTEN (TIGLER)

Zij is ca 1650 geboren en overleed te Leeuwarden, op de Grachtswal dicht bij het Vliet, 19-8-1736.

Zij trouwde voor het gerecht van Idaarderadeel 23-8-1699 (ondertr. aldaar 24-7 en Leeuwarden 15-7) met Dirck Djurris (of Jurre) te Grouw (Idaarderadeel N 2). Hij moet vóór 1723 overleden zijn. Zeer waarschijnlijk is hij identiek met zijn naamgenoot, die o. m. in de jaren 1692-1696 leraar der doopsgezinden te Grouw was en toen een rol gespeeld heeft in de kerkelijke twisten, die tot een afscheiding hebben geleid (zie Blaupot ten Cate en Kalma). Opmerkelijk is, dat deze man tot de "fijnen" behoorde, terwijl Aalties broer Claas een vooraanstaand man onder de "rekelijken" is geweest.

Uit dit huwelijk - uiteraard - geen kinderen. Als zij reeds eerder gehuwd geweest mocht zijn, moeten eventuele kinderen uit dat huwelijk alle vóór haar zijn overleden.

Zij was in 1720 één der erfgenamen van haar broer Jan en in 1722 van haar broer Tjerk. Sindsdien was zij voor 3/4 eigenaresse van de Rode Koe, nadat zij al vroeger de helft van haar ouders geërfd had. In september 1726 getuigde zij inzake een burenruzie; zij was toen 76 jaar en woonde - tenminste sedert 1723 - als weduwe op de Grachtswal bij de Tuinsterpoot, vermoedelijk in hetzelfde huis, waarin haar broer Jan had gewoond (GL c 11, p. 136). Zij kocht in 1735, samen met haar neef Djurre Clases, het laatste 1/16 part van het huis op de Tuinen, waarover meer bij haar broer Jan. Haar enige erfgenaam was genoemde neef, de zoon van haar broer Claas. De nalatenschap bedroeg volgens de opgave voor het collateraal f 6000. - (GL bb 1).

3. JAN CARSTEN (TIGLER)

Hij is in 1684 - tegelijk met zijn broer Tjerk - burger van Leeuwarden geworden, was toen mennoniet en geboortig van het Vliet. Hij overleed in 1720.

Hij is getrouwd geweest met Claeske Sijtses, samen met wie hij bij gedeelten (o. a. in 1692 3/5) een huis gekocht heeft, gelegen in het Oost Keimpema-espel aan de zuidzijde van de Tuinen (later B 80, sinds 1877 Tuinen B 30). Zij moet vóór 1707 overleden zijn.

Uit dit huwelijk blijkbaar geen kinderen, althans geen, die haar overleefd hebben. Van 1707 tot 1714 heeft hij alleen achtereenvolgens (bij 1/8- en 1/16) parten weer 7/16 van het huis op de Tuinen van de kinderen van haar broer en zuster (kennelijk haar erven) teruggekocht, zodat tenslotte weer 15/16 ervan in zijn bezit gekomen is. Blijkens de akten woonde hij reeds in 1707 op de Grachtswal, waar hij ook overleden is. Van dit overlijden deed zijn broer Claas op 5-7-1720 aangifte. Erfgenamen waren zijn zuster Aaltie en zijn broers Claas en Tjerk. De nalatenschap beliep f 3000. - (GL bb 1).

4. CLAAS CARSTEN (TIGLER)

Merkwaardigerwijs zijn wij omtrent deze persoon, die ons van deze generatie het meest interesseert, het minst exact ingelicht. Reeds omstreeks 1680 moet hij (leke-)leraar van de Waterlandse doopsgezinde gemeente te Leeuwarden geweest zijn. Hij is overleden tussen juli 1720 en oktober 1722.

Ook de juiste datum van zijn huwelijk is niet bekend. Dit zal kort vóór 29-4-1685 hebben plaats gevonden met Trijntje Djurres, weduwe van Marten Jansen (Recker) (GL z 31). Zij overleed kort vóór 2-6-1712. Zie voor haar eerste huwelijk en haar voorkind hierachter onder B I.

Uit dit huwelijk tenminste 1 kind (zie voor hem onder A III b).

Samen kochten zij in 1692, wonende op het Vliet, een heerlijke lijnziederij c. a. op het Zuidvliet buiten Leeuwarden (GL ee 28, p. 185). In latere transportakten heet hij lijnzieder, zodat dit wel zijn hoofdberoep geweest zal zijn.

1327

Biedstok
Bijgeleide

Mine aan is een zegel van 500
 Aan het lande Biedstok is ook
 van zegel van 500
 En de zamen 15000

Eerste kind

Mijn vrouw
Biedstok

Uit overdenking van de overleeden van des doots,
 heb ik Willem Tigler Leenaar onder de Leepgezins
 den te Leuwarden (na veras van den overleeden den
 den Vetervid, onder presentatie van Erde, te hebben
 verklaard, dat ik in geen meedere klaffe van ge-
 geendheid behoore, dan van vijf tot zes (den) ge-
 maakte dit mijn Testament, waar bij ik over mijn
 ge na te latene goederen disponere, als volgt:

Ik stelli tot mijne Erfgenamen: Sijbe Wellint,
 weduwe van Sijbes, op het Vliet bij Leuwarden
 voor een achte — Willem Spijkers, aldare woon-
 achtig geweest, doch thans nitlandig, wien hij
 heeft, voor een achte — Tanke Spijkers, huise-
 vrouw van Leendert Spierds van de Leuwarden
 Stimmerman en laker de Stad Ylke, en aldare
 woonachtig voor een achte — Sijbe Spierds,
 huisevrouw van Tjerk Hoffels, op het Vliet bij Leu-
 warden woonachtig, voor een achte — Tanke,
Jalles Wijngaarden, weduwe van Johannes Johan-
nes, op het Vliet verlaten, voor een achte
 — Clas Jalles Wijngaarden — St. Bakk —
 te De Wiermeer, voor een achte — Ybse J. Wij-

gaarden

1327

Daarnaast is hij op de voorgrond getreden onder zijn geloofsgenoten, niet alleen als leraar van de eigen gemeente, maar ook in het werk van de Friese Doopsgezinde Sociëteit. Hierbij heeft hij blijk gegeven van, wat wij nu zouden noemen, oecumenische gezindheid. Hij zocht en vond o.m. toenadering tot de remonstranten te Dokkum en bevorderde te Leeuwarden de fusie met een andere groep. Dat zijn activiteiten door anderen niet altijd op prijs gesteld werden, blijkt uit zijn uitbanning (tezamen met zijn broer Tjerk en zijn zoon Djurre) uit de gemeente in 1719, die echter korte tijd later weer ongedaan is gemaakt.

Op 5-7-1720 deed hij aangifte van het kinderloos overlijden van zijn broer Jan, van wie hij één van de erfenamen was. Toen op 2-10-1722 de aangifte volgde van het kinderloos overlijden van zijn broer Tjerk, geschiedde dit niet door hem, maar door zijn zoon Djurre Clases, die daarbij optrad als erfgenaam. Aangezien hij (Claas) in genoemd testament van 1706 zelf als erfgenaam was aangewezen, mag hieruit besloten worden, dat hij vóór de datum van deze aangifte is overleden. Blijkens de reëlkohieren is hij tot zijn dood eigenaar van de lijmziederij gebleven.

A III a. KIND VAN TJERK CARSTEN (A II, 1) (?) :

1. CLAAS TJERKS TICHELAR.

Hij trouwde in 1700 (ondertr. Leeuwarden 23-11) met Wijske Douwes op het Vliet.

Als hij inderdaad een zoon van Tjerk Carsten en Feickien Gatses was, moet hij - gezien de bepalingen van hun testament - vóór 1706 kinderloos zijn overleden.

A III b. KIND VAN CLAAS CARSTEN (A II, 4) :

1. DJURRE CLASES (TIGLER)

Hij werd - ongetwijfeld te Leeuwarden - geboren 20-6-1688 en overleed aldaar 25-8-1760. Deze nauwkeurige opgaven danken wij aan een aantekening van IJbeltje Hartmans (B III, a, 2) in het zakboekje van haar - toen al overleden - man Miente Jans de Vos (zie voor meer bijzonderheden over dit zakboekje bij de beschrijving van haar persoon). Hij is 1-9-1760 te Leeuwarden begraven.

Hij trouwde daar 4-11-1714 in de Galileërkerk (ondertr. 19-10) als lijmzieder op het Vliet met Claaske Gerbens Potter van Leeuwarden (C IV, a, 3), dr.v. Gerben Tijssen P. en Bauken Sijbes. Zij is aldaar 17-5-1751 begraven.

Uit dit huwelijk tenminste 3 kinderen (zie voor hen onder A IV). Zowel in zijn beroep als t.a.v. zijn activiteiten in de kring van zijn geloofsgenoten is hij aanvankelijk in de voetstappen van zijn vader getreden. Hij was van 1716 tot ca 1750 leraar bij de Vlaams-Waterlandse gemeente te Leeuwarden. In 1719 is hij daar - tegelijk met zijn vader en oom Tjerk - uitgebannen, doch korte tijd later weer in de schoot der gemeente opgenomen. Zijn beroep heet in de stukken behalve lijmzieder ook wel koopman en lakenkoper. Op dit gebied heeft hij zijn vleugels dus breder uitgeslagen. En dit geldt ook - blijkens tal van transportakten en inschrijvingen van lijfrenten - voor zijn particuliere financiën.

Indien hij - behalve zijn stiefzuster Lijsbeth Martens (Recker) (B II, 1) - al broers of zusters gehad mag hebben, moeten die alle vóór 1722 (en kinderloos) overleden zijn, want zowel in dat jaar (bij de aangifte van het overlijden van zijn oom Tjerk) als in het jaar daarop (in het proces over diens testament) trad hij op als enig erfgenaam van zijn vader.

In 1735 kocht hij - tezamen met zijn tante Aaltie - het laatste 1/16 part van het huis op de Tuinen (B 80), waar hij toen in woonde (GL ff 28, f. 256v). Wanneer hij in het volgend jaar enig erfgenaam van deze tante geworden is, is vrijwel het gehele bezit van zijn geslacht weer in zijn hand verenigd. Bovendien waren zijn schoonouders vermogend. Het behoeft dan ook niet te verwonderen, dat hij in het quotisatiekohier van 1749 staat aangeduid als een welgesteld koopman. Hij woonde toen in het Westhoeksterespel in het huis no. 2756 (d. w. z. de Rode Koe); zijn gezin bestond uit 5 personen boven 12 jaar. In dat huis is hij tot zijn dood blijven wonen.

Onder zijn aankopen van vaste goederen vallen vooral op die van twee stemdragen-

de plaats (resp. Bolta onder Holwerd en Bij de Weij onder Ternaard) tezamen met zijn zwager Sijbe Gerbens Potter in 1727 (Westdongeradeel D 7) en van twee zathen en landen onder Leeuwarden (resp. in 1732 Achter de Hoven en in 1755 bij de Wijlaarder terp) (GL ee 36, f. 29 en 41, f. 131^v, zie ook dd 25, f. 240 en 32, f. 49).

A IV. KINDEREN VAN DJURRE CLASES (A III, b, 1):

1. Zij is ca 1716 - ongetwijfeld te Leeuwarden - geboren, daar 24-4-1799 ongehuwd overleden en te Huizum begraven.
Zij is te Leeuwarden doopsgezind gedoopt 4-1-1744. Op 25-11-1751 heeft haar vader een lijfrente op haar genomen, waarbij is aangetekend, dat zij 35 jaar was en haar moeder Klaaske Gerbens heette.
In 1773 was zij voor 1/5 erfgename van haar oom Sijbe Gerbens Potter (C IV, a, 1). In 1780 woonde zij met haar broer Gerben in de Rode Koe. Bij haar overlijden liet zij f 128.840. - na aan haar beide broers. Blijkens de inventaris van haar nalatenschap (GL cc 13) omvatte deze o.m. de helft van de Rode Koe (die zij dus waarschijnlijk samen met haar broer Gerben heeft bezeten) en 1/3 van 6 andere huizen in Leeuwarden en van 6 zathen en landen (die dus blijkbaar tot de nog onverdeelde nalatenschap van haar ouders hebben behoord).

2. KLAAS DJURRES (TIGLER)

Aangezien het Gedenboek veel bijzonderheden omtrent hem bevat, kan ik mij hier beperken tot de hoofdzaken, alsmede tot gegevens, die in men.

Hij is - ongetwijfeld te Leeuwarden - geboren 20-2-1724 (GL d tekeningen i/e familiebijbel) en daar 30-7-1811 overleden in zijn huis in het Droevedal (Oost Keimpema-espel B 144). Hij is te Huizum begraven. (Bovengenoemde geboortedatum klopt met zijn grafscript, dat zijn leeftijd bij overlijden opgeeft als 87 jaar en ruim 5 maanden. In het overlijdensregister is echter sprake van 87 en 1/3 jaar.)

Hij trouwde te Suameer 7-5-1752 (ondertr. Leeuwarden 21-4) met Hiske Heringa, van Leeuwarden, dr. v. Volkert Jans H. en Rinske Arjens, geb. te Leeuwarden 7-6-1717, overleden aldaar 25-6-1784 en te Huizum begraven. (Dat het huwelijk te Suameer en niet te Leeuwarden is gesloten, houdt stellig verband met het feit, dat de familie van zijn moeder daar een zathe bezat, die door zijn grootvader Gerben Tijssen Potter in 1724 was gekocht.)

Dit huwelijk is kinderloos gebleven.

Klaas Tigler heeft gestudeerd; eerst (1745) te Franeker, daarna sinds 1747 te Amsterdam aan het doopsgezind seminarie, waar hij in 1750 proponent werd. In hetzelfde jaar is hij te Leeuwarden als predikant beroepen, doch 3 jaar na zijn huwelijk trad hij weer af. Uit tal van feiten blijkt, dat hij mettemin sindsdien - ook zonder vaste aanstelling - aan de gemeente verbonden gebleven is. Eerst omstreeks 1785 schijnt hij inderdaad rustend leraar geworden te zijn. bleven ook zijn activiteiten niet beperkt tot de Leeuwarder gemeente; heeft hij zijn krachten gegeven aan de Friese Doopsgezinde Sociëteit. Bij dit alles heeft hij gewerkt in de geest van zijn grootvader.

Verder heeft hij - zoals toen gebruikelijk was - veel en uitvoerig gedicht. Ik noem hier slechts: bij de intrede van prof. Venema te Franeker (1 van het Marcelis Govers Gasthuis te Leeuwarden (1758); bij het overlijden van zijn vrouw (1784) en bij dat van prof. Oosterbaan te Harlingen (1807). Dat hij in brede kring vrouwen genoot blijkt o.m. uit zijn optreden als voogd of curator over tal van minderjarigen, ook buiten Leeuwarden. lang in dit verband zij hier vermeld: in 1791 over Hijkje den (C VII, a, 1 en 2) en in 1796 over IJbeltje Jans Wijngaarden (C VII, b, 1), in deze beide gevallen tezamen met zijn broer Gerben. Hij komt herhaaldelijk voor in transportakten, doch vrijwel steeds samen met anderen, hetzij zijn vrouw of zijn broer, soms ook zijn broer en zuster. Wat de aan-

koop van landerijen betreft, heeft dit alles vnl. betrekking op afronding van ouder bezit. Verder kocht hij enige huizen in en bij Leeuwarden.

Hij was in 1773 voor 1/5 erfgenaam van zijn oom Sijbe Potter (C IV, a, 1); in 1784 kreeg hij het vruchtgebruik van de nalatenschap van zijn vrouw; in 1799 was hij voor de helft erfgenaam van zijn zuster Trijntje; in 1804 voor 1/4 van zijn achterneef Dirk ten Cate (zoon van zijn nicht Geertje Dirks Oldersma, C V, a, 3) en in 1806 universeel erfgenaam van zijn broer Jans Tigler.

Zijn vrouw bezat bij haar overlijden de helft (of kleinere delen) van niet minder dan 12 zathes. Dit wijst er op, dat de nalatenschap van haar in 1781 op zeer hoge leeftijd overleden vader toen nog niet verdeeld was tussen haar en de kinderen van haar in 1778 overleden broer Dr. Adrianus Heringa, geneesheer te Leeuwarden. De inventaris omvat ook een aantal huizen te Leeuwarden, w.o. een huis met koets-huis, waarmede ongetwijfeld bedoeld is het huis in het Droevedal, dat haar ouders in 1738 gekocht hadden, en dat door haar man tot zijn dood is bewoond. De totale nalatenschap beliep f 139.447. -. Haar erfgenamenwarende, toen nog minderjarige, kinderen van haar broer, n.l. Rinske en Folkert Heringa. Zij zijn echter tot 1811 alleen z.g. blote eigenaren geweest, daar Klaas Tigler - zoals gezegd - het vruchtgebruik is blijven genieten (GL cc 8).

Zelf testeerde hij 24-1-1807 (Not. Arch. 1327a), waarbij hij als zijn erfgenamen, elk voor 1/8, heeft aangewezen:

Antje Willems, wed. Jan Sijtzes, op het Vliet bij Leeuwarden (B IV, a, 1),

Willem Tjepkes, aldaar woonachtig geweest, doch thans uitlandig, (B V, b, 2), dat boek niet vo

Janke Tjepkes, huisvrouw van Reinder Sjoerds van der Meulen, (B V, b, 1), ossier H

Antje Tjepkes, huisvrouw van Freerk Hessels, op het Vliet bij Leeuwarden woonachtig (B V, b, 3),

Janke Jelles Wijngaarden, wed. Johannes Johannes, op het Vliet voorschreven (C VI, a, 4),

Klaas Jelles Wijngaarden, mr. bakker te Oostermeer (C VI, a, 5),

IJbeltje Wijngaarden, huisvrouw van Cornelis Wijbrandi, koopman op de Tuinen te Leeuwarden (C VII, b, 1),

en Hijkje Sijbes Wijngaarden, ongehuwde jonge dochter van Trijntje Lolkes, tegenwoordig huisvrouw van Hans IJbeles van Rees, mr. bakker te Harlingen (C VII, a, 1).

Legaten ontvingen o.m. de kinderen van de erfgenamen van zijn vrouw, n.l. Sjouken en Volkertina (Volkerts) Heringa en Sjuwke en Arjen (Pieters) Cats, kinderen van Rinske Heringa.

Verdere legatarissen waren IJbeltje Jans Wijngaarden (C VII, b, 1), Gerben en Dieuwke Klaas Wijngaarden (twee van de kinderen van Klaas Jelles Wijngaarden (C VI, a, 5), Pieter Johannes Wijngaarden (zoon van Janke Jelles Wijngaarden (C VI, a, 4) en het huispersoneel, onder wie de vrouw van Willem Tjepkes (B V, b, 2). Voor de beide beurzen waren aangewezen Gerben Klases Wijngaarden (zie boven) en K(laas) J(acobus) Overbeek (voorzover bekend niet verwant).

Voor andere bepalingen, op de erfgenamen betrekking hebbende, zie men bij die personen.

De inventarisatie van zijn nalatenschap (Not. Arch. 1131/2) heeft - met slechts korte tussenpozen - geduurd van 2-12-1811 tot 13-2-1812, waarna in 1813 nog 2 zittingen gevolgd zijn. Bij de eerste zitting waren alle erfgenamen persoonlijk aanwezig. Nadat de inboedel behandeld was, zijn alleen Willem Tjepkes en Cornelis Wijbrandi er bij tegenwoordig gebleven als gemachtigden van alle andere erfgenamen. Daare Antje Willems vóór de erflater was overleden, is haar dochter Janke Jans Sijtses bij dit alles in haar plaats opgetreden.

3. GERBEN DJURRES (TIGLER) (ook wel genoemd Gerbrand)

Hij is ca 1725 - en ongetwijfeld te Leeuwarden - geboren en 16-11-1806 aldaar, bij

de Amelandspijp (d. w. z. in de Rode Koe) overleden. Volgens het overzichtje van 1813 (zie de aanhef van C) zou hij gehuwd geweest zijn, doch dit huwelijk heb ik niet kunnen vinden. In ieder geval heeft hij vrouw noch kinderen nagelaten.

Hij was, evenals zijn vader, koopman en lijmszieder, doch heeft vermoedelijk deze zaken voor gezamenlijke rekening met zijn broer en zuster gedreven. Tenminste in een transportakte van 1776 (Tietjerksteradeel P 16, p. 439) heten zij gedrieën lijmszieders. Eerst in 1794 heeft hij de lijmsziederij verkocht (GL ee 56, f. 29). Evenals zijn broer is hij herhaaldelijk curator of voogd over minderjarigen geweest. Zo in 1767 over de kinderen uit het tweede huwelijk van Willem Tjepkes (zie bij B III, a, 1) en in 1791, resp.

je Sijbes Wijngaarden (C VII, a, 1 en 2) en over IJbeltje Jans Wijngaarden (C VII, b, 1). Ook trad hij meermalen op als zaakwaarnemer, bijv. in 1767 voor Tjepke Willems (B V, c, 3) en in 1781 voor de afwezige Hartman Martens (B IV, c, 2). Hieruit blijkt, dat zowel hij als zijn broer zich steeds voor hun verre verwanten van beide zijden zijn blijven interesseren.

Wij treffen hem in vele transportakten aan, doch meestal samen met zijn broer, soms tevens met zijn zuster. In 1797 kocht hij echter alleen een zathe onder Achlum (Franekeradeel EE 12).

Hij was in 1773 voor 1/5 erfgenaam van zijn oom Sijbe Potter, in 1799 voor de helft van zijn zuster en in 1804 voor 1/4 van zijn achterneef Dirk ten Cate. Zijn enige erfgenaam was zijn broer. Het bedrag van zijn nalatenschap heb ik niet kunnen achterhalen, maar het zal ongetwijfeld dat van zijn zuster ver overtroffen hebben.

B. VERWANTEN VAN VADERSZIJDE

I. TRIJNTIE DJURRES (ook wel Diorres, Jurres, Jorrijs)

De namen van haar ouders, alsook de plaats en datum van haar geboorte zijn niet bekend. Mogelijk was zij een zuster van Dirck Djurres, de man van Aaltie Carsten (A II, 2). Een broer van haar was vermoedelijk Tiaardt Diorres, op wie zij in 1685 een vordering had. Zij is tussen maart en juni 1712 - ongetwijfeld te Leeuwarden - overleden.

Zij is tweemaal getrouwd geweest. Eerst, omstreeks 1674 of eerder, met Marten Jansen (Recker), die als zeemleerbereider, geboren te Dokkum, 15-12-1675 burger van Leeuwarden werd. Hij moet vóór november 1680 zijn overleden.

Uit dit huwelijk tenminste 1 kind (zie voor haar onder B II, 1).

Daarna trouwde zij, kort vóór 29-4-1685, met Claas Carsten Tigler, die onder A II, 4 behandeld is.

Dit tweede huwelijk heeft aanleiding gegeven tot de aanstelling - op genoemde datum - van de koopman Jan Jansen Recker te Dokkum, broer van haar eerste man, tot curator ad actum divisionis over Lijsbeth Martens, oud 10 jaar, haar kind uit het eerste huwelijk (GL w 8, p. 27). Nog diezelfde dag is daarop een beëdigde beschrijving van de boedel van haar en haar eerste man opgemaakt, waaruit o.m. blijkt, dat zij doopsgezind was en toen reeds hertrouwd. De totale waarde van de boedel zal niet ver van f 3.000. - geweest zijn, waarvan schuldvorderingen op particulieren het leeuwendeel vormden. Vast goed komt er niet in voor. Zij bewoonde een huurhuis met huurwaarde van ca f 25. - 's jaars. De vorderingen dateren uit 1680 tot 1684; de oudste luidt ten gunste van de weduwe Marten Jansen; de jongste ten laste van een leerbereider. Hieruit meen ik te mogen afleiden, dat zij de zaak van haar man aan een collega verkocht heeft, die de koopsom in termijnen betaald heeft, doch in 1684 nog een deel schuldig gebleven was. De ontvangen bedragen heeft zij dan tegen rente aan verschillende personen uitgeleend. Onder de passiva treffen wij een post van f 300. - aan, voor wat zij van haar moeder geërfd had. Dit was haar persoonlijk bezit, dat buiten de boedel viel, doch blijkbaar niet gescheiden gehouden was (GL z 31, p. 221).

Zij testeerde 21-3-1712. De inhoud van dit testament is niet bekend, behalve dat op grond hiervan op 2-6-1712 Diorre Dirks Noordman, ontvanger van het dorp Nieuwe Haske, is aangesteld tot curator en administrator over de goederen, die zij aan 2

met name genoemde kleinkinderen, kinderen van haar dochter Lijsbeth Martens, had nagelaten (GL w 12, p. 89). Het ligt voor de hand te veronderstellen, dat deze curator een familielid is geweest. Het verband is echter nog niet gevonden.

B II. KINDEREN VAN TRIJNTIE DJURRES (B I):

a. uit het eerste huwelijk:

1. LIJSBETH MARTENS (RECKER)

Zij is ca 1674/5 - waarschijnlijk te Leeuwarden - geboren. Vermoedelijk is zij identiek met Lijsbeth Martens, die 1796 samen met zijn broer 3-over-34-jk in een beelden begraven is.

Zij trouwde 30-4-1699 in

Vliet, met Hartman Hendriks, te Leeuwarden, die ca 1676/7 geboren is, doopsgezind en koopman. Dit laatste blijktens zijn getuigeverklaring d.d. 13-4-1707, toen hij 30 jaar was (GL c 8, p. 75).

Uit dit huwelijk tenminste 3 kinderen (zie voor hen onder B III, a).

Wij zagen reeds, dat haar oom Jan Jansen Recker in 1685 (zij was toen 10 jaar) haar curator werd en dat in 1712 haar 2 toen levende kinderen erfgenamen van haar moeder zijn geweest. Daar de verdere inhoud van het testament van haar moeder niet tot ons gekomen is, is het niet zeker, of deze erfating geschied is met voorbijgaan van haar (Lijsbeth) zelf. Onwaarschijnlijk is dit overigens niet, want in ieder geval zijn zij en haar man gepasseerd bij de aanwijzing van een curator. Dit kan niet gebeuren.

1716/7 heeft hij één zoon gekregen en van een tweede huwelijk is geen spoor gevonden. De reden voor dit voorbijgaan is niet bekend. Wel echter het enigszins zonderling resultaat, dat dat later geboren kind geen deel gehad heeft in de erfenis van zijn grootmoeder.

b. uit het tweede huwelijk:

2. DJURRE CLASES (TIGLER)

Zie voor hem onder A III, b, 1.

B III b. KINDEREN VAN LIJSBETH MARTENS (B II, a, 1):

1. JANKE HARTMANS

Vermoedelijk is zij ca. 1700-1706 geboren. (In de akte van 1712 is zij genoemd vóór haar ca. 1707/1708 geboren zuster). Zij moet overleden zijn vóór 1744, toen haar man hertrouwde.

Zij tro met Willem Tjepkes, eveneens van Leeuwarden, die 9-1-1767 aldaar overleden is (zakboekje). Mogelijk was hij een zoon van Tjepke Willems, die - afkomstig van Oude Bildt - 7-7-1701 burger van Leeuwarden werd.

Uit dit huwelijk tenminste 3 kinderen (zie voor hen onder B IV, a).

Zoals wij zagen, was zij in 1712 erfgename van haar grootmoeder Trijntie Djurres, en werd Diorre Dirks Noordman toen tot curator over haar erfdeel aangesteld.

Zij en haar man zijn 13-1-1731 te Leeuwarden doopsgezind gedoopt. Willem Tjepkes was smalschipper, of beurtschipper, op het Vliet. Hij hertrouwde te Leeuwarden in de Weste Harings, eveneens op

het Vliet, van wie verder niets bekend is. (Uit dit huwelijk tenminste twee kinderen, die uiteraard geen afstammelingen van Trijntie Djurres waren, maar niettemin ook onder B IV, a, zijn behandeld.)

In het quotisatiekohier van 1749 treffen wij hem aan op het Noordvliet (in huis no. 3418) als smalschipper

had toen een redelijk bestaan. Uit de reëelkohieren blijkt, dat hij tussen 1745 en 1750 eigenaar geworden is van een huisje aldaar (no. 79), dat in 1750 en 1755 door hem zelf bewoond werd. Nog in 1755 stond hij borg voor zijn zoon Tjepke (GL gg

137, f. 140^v). Later schijnt hij minder fortuinlijk geweest te zijn. Vóór 1765 heeft hij genoemd huisje moeten verhuren, want in dat jaar vinden wij een andere bewoner genoemd. En na zijn overlijden, begin 1767, zagen zijn kinderen zich genoodzaakt de nalatenschap niet zonder voorbehoud te aanvaarden. Daar de kinderen uit het tweede huwelijk toen nog minderjarig waren, werd 16-1-1767 Gerben Tigler (A IV, 3) tot hun curator, resp. voogd, aangesteld (GL w 16, p. 58), die nog op diezelfde dag, tezamen met de kinderen uit het eerste huwelijk, van dit voorbehoud heeft doen blijken (GL f 131, laatste blad.). Op 30-1-1767 is vervolgens de koopman IJpe Cats tot boedelcurator aangesteld (GL w 16, f. 58^v).

2. IJBELTJE HARTMANS (ook wel Ebeltje genoemd)
Zij is ca 1707/8 geboren en overleed te Leeuwarden 12-3-1796, oud 88 jaar (zakboekje).
Zij trouwde te Leeuwarden in de Galileërkerk 31-5-1744 (ondertr. 15-5) met Miente Jans (de Vos), gortmaker, evenals zij van Leeuwarden. Hij is - vermoedelijk te Drachten - geboren in augustus 1714 "op Norghe Merkedag" *) als zoon van Jan Tjeerds, en te Leeuwarden 14-9-1746 overleden (begraven 20-9).
Uit dit huwelijk 1 kind (zie voor haar onder B IV, b).

Omtrent dit echtpaar en een aantal van hun verwanten weten wij verschillende bijzonderheden, dank zij het feit, dat Miente Jans omstreeks 1736 begonnen is in een zakboekje aantekeningen te maken, die na zijn dood door zijn weduwe zijn voortgezet. Later heeft zijn dochter, Aaltje Mientes, een dergelijk boekje aangelegd en bijgehouden, waarin na haar overlijden o.m. haar dochter IJBeltje Wijngaarden verdere notities heeft gemaakt.
Deze beide boekjes zijn ten tijde van de bewerking van het Gedenboek in het bezit geweest van één van de redacteuren (mijn neef A. Tigler Wijbrandi, zie Jierboekje 1951, p. 27 onder IX, f) en zo zijn een aantal gegevens uit deze boekjes in het Gedenboek terecht gekomen. Thans is helaas niet bekend, waar deze boekjes zich bevinden. Een afschrift van de inhoud er van komt echter voor in één van de - in het Rijksarchief te Leeuwarden berustende - Sprokkelboeken van mijn neef G. Bosman (moeder J. Tigler Wijbrandi, ib. loc. p. 28, onder VIII, i, 5).

IJBeltje Hartmans was, zoals wij zagen, in 1712 erfgename van haar grootmoeder Trijntje Djurres; curator over haar erfdeel werd toen Diorre Dirks Noordman. Zij is 5-1-1732 te Leeuwarden doopsgezind gedoopt; haar man 28-9-1738, vermoedelijk ook te Leeuwarden.

Hij was daar eerder, in de Galileërkerk, getrouwd op 22-5-1740 (ondertr. 6-5) met Jeltje (of IJBeltje) Eijberts, van het Vliet, dochter van Eijbert Eemes. Toen woonde hij in ieder geval al te Leeuwarden. Van 8 tot 25 juni volgde toen een (huwelijks?) reis naar Enkhuizen. Medemblik en Amsterdam. Op 31-3-1741 is uit dit huwelijk een dochter IJeltje geboren, van wie verder niets bekend is, zodat zij vermoedelijk jong overleden zal zijn. Deze vrouw is 28-4-1741 overleden en 3-5 daarop begraven.

Miente Jans werd 6-12-1743 burger van Leeuwarden. De inschrijving daarvan vermeldt zijn achternaam en tevens, dat hij afkomstig was van "de Dragten". In het quotisatiekohier van 1749 komt in het Oosthoekster-espel onder no. 222 (vermoedelijk Voorstreek OZ) voor: "Miente Jans weduwe" met een gezin van 4 personen, waarvan één onder 12 jaar, en de aantekening: "gortmakerij, suinig bestaande". In 1784 was zij één van de erfgenamen ab intestato van Hartman Martens (B IV, c, 2), de in Indië overleden zoon van haar broer Marten. Toen in het najaar van 1790 haar schoonzoon en dochter enkele dagen na elkaar waren overleden, testeerde

*) Volgens van der Aa, Aardr. Wbk. (1846) werd deze paardenmarkt gehouden op de eerste dinsdag in september. Dit zou in 1714 dan geweest zijn op 4 september. Dit laat zich slecht rijmen met de tijdsopgave in het zakboekje: "den mant Augustus", tenzij die opgave betrekking zou hebben op de tijdsrekening naar de oude stijl.

zij 8-10-1790. In 1795 woonde zij volgens het reëelkohier o gedeelte van no. 95, dat eigendom was van haar neef Jan Sijtses (B IV, a, 1). Zij moet daar na 1785 zijn komen wonen. Na haar overlijden zijn, op grond van haar testament, Klaas en Gerben Tigler (A IV, 2 en 3) op 5-4-1796 aangesteld tot curatoren over haar kleindochter en erfgename IJBeltje Jans Wijngaarden (GL w 18, p. 76).

3. MARTEN HARTMANS

Hij moet ca 1716/7 geboren zijn en overleed 11-9-1773 (zakboekje). Hij trouwde te Leeuwarden in de Galileërkerk 17-1-1751 (ondertr. 2-1), wonende op het Vliet, met Trijntje Tjerks, mede aldaar. Hij was toen beurtschipper op Amsterdam. Zij overleed te Leeuwarden in het Marcellis Goverts Gasthuis 29 of 30-3-1781 en is 5-4-1781 te Huizum begraven.

Uit dit huwelijk tenminste 2 kinderen (zie voor hen onder B V, c).

Zij is 17-1-1750 doopsgezind gedoopt.

Hij werd in februari 1766 beschuldigd van het gebruik van ongepaste woorden en was toen 49 jaar en beurtschipper (GL c 18, p. 258).

Daar bij haar overlijden hun zoon Hartman in Indië verbleef, werd Gerbrand Tigler 31-3-1781 tot boedelcurator aangesteld (GL w 17, f. 46^v).

B III b. KINDEREN VAN DJURRE CLASES TIGLER (A III, b, 1):

1 t/m 3. TRIJNTJE, KLAAS EN GERBEN DJURRES (TIGLER)

Zie voor hen onder A IV.

B IV a. KINDEREN VAN JANKE HARTMANS (III, a, 1):

1. ANTIE WILLEMS (ook genoemd Anke), erfgename van Ds. Klaas Tigler

Zij is ca. 1729 - ongetwijfeld te Leeuwarden - geboren, overleed aldaar (als Antje Jans, weduwe van Jan Sijtses) op het Zuidvliet 28 of 29-1-1807, oud 77 jaar, en werd te Huizum begraven.

Zij trouwde te Leeuwarden in de Galileërkerk 23-12-1753 (ondertr. 30-11) met Jan Sijtses, pottebakker, eveneens op het Vliet, die aldaar 25-9-1799 overleed. Waarschijnlijk was hij een zoon van Sijtse Jans en Antje Dirks.

Uit dit huwelijk tenminste 1 kind (zie voor haar onder B V, a).

Jan Sijtses was ongetwijfeld een broer van Sijtske Sijtses, de vrouw van Tjepke Willems (B IV, a, 2). Daar Jeelof gemeend heeft, dat de familieband met Klaas Tigler over hen beiden liep, ga ik hier even op hun voor- geslacht in.

Het oudste, bewaard gebleven, reëelkohier van Leeuwarden, dat van 1716 vermeldt op het Zuidvliet een huis met pottebakkerij, huurwaarde f 58. 4. -, eigenaar en bewoner Dirck Jansen. Tot en met 1725 hetzelfde. Dan volgt een hiaat. In het eerstvolgende kohier, dat van 1730, vinden wij als eigenaar en bewoner van genoemd pand (voortaan aangeduid als no. 96) Sijtse Jans, die als zodanig tenminste tot 1740 voorkomt, doch vóór 1745 overleden moet zijn. (Het kohier van dat jaar vermeldt als eigenaar Sijtske Jans erven, doch dat zal een verschrijving zijn.) Nu zijn op 30-12-1725 in de Galileërkerk getrouwd Sijtse Jans en Antje Dirks, beide van Leeuwarden.

Het lijkt mij nu waarschijnlijk, dat Antje Dirks een dochter was van genoemde Dirck Jansen en dat het huis met pottebakkerij na de dood van haar vader is overgegaan op haar man, die het bedrijf van zijn schoonvader heeft voortgezet. Mogelijk is Sijtse Jans, die 24-12-1728, geboortig van Werga, burger van Leeuwarden werd, identiek met de man van Antje Dirks.

In het quotisatiekohier van 1749 vinden wij (op het Zuidvliet, no. 3147) "Sijtse Jans erven met de potbakkerij, winnende de kost en niet meer". Het gezin bestond toen uit 3 personen boven 12 jaar. Verder is daar de naam

van een administrator vermeld, wat waarschijnlijk betekent, dat de erfgenamen de nalatenschap onder voorbehoud hebben aanvaard.

Het reëelkohier van 1750 noemt ook nog de erven als eigenaren, doch in dat van 1755 staat Jan Sijtses als zodanig (en als bewoner) vermeld. Bovendien was, tenminste al sinds 1737, ook het buurhuis, no. 95, eigendom van Sijtses Jans geweest. Hij verhuurde dit in twee gedeelten. In 1755 staat dit huis op naam van Tjepke Willems, die er toen ook een gedeelte van bewoonde. Dit alles klopt met de veronderstelling, dat Jan en Sijtses Sijtses broer en zuster zouden zijn, en wel kinderen van Sijtses Jans en Antje Dirks. Ieder van hen heeft dan één van de beide huizen geërfd.

Hierbij aansluitend veroorloof ik mij een opmerking over Jeelof's veronderstelling inzake het familieverband. Volgens hem (Gedenkboek, p. 15) zou de vader van Sijtses Jans waarschijnlijk Jan Sijtses heten en een broer zijn geweest van Claeske Sijtses, de vrouw van Jan Carsten Tigler (A II, 3). Aangenomen, dat hij zo heette, lijkt het hoogst onwaarschijnlijk, dat hij een broer van Claeske Sijtses geweest zou zijn, want dan had hij (of zijn zoon Sijtses Jans) na haar dood mede een deel van het huis op de Tuinen moeten erven. Daarvan blijkt echter niets uit de verschillende akten, waarbij Jan Carsten die delen terugkocht. Maar afgezien daarvan kan er van een familieband langs deze weg eigenlijk geen sprake zijn, daar Claeske Sijtses alleen een aangetrouwde oud-tante van Klaas Tigler is geweest.

Beiden zijn 28-10-1762 te Leeuwarden doopsgezind gedoopt.

Als pottbakker op het Vliet gaf hij, namens haar, 16-1-1767 te kennen, de nalatenschap van haar vader Willem Tjepkes niet zonder voorbehoud te willen aanvaarden. Nog in hetzelfde jaar kochten zij van hun broer en zuster het door deze gedeeltelijk bewoonde buurhuis (no. 95 v/h reëelkohier) (GL ee 45, f. 49^v). Het ging hun blijkbaar goed, want tussen 1775 en 1780 zijn zij ook eigenaars geworden van de naastliggende huizen nos. 97 en 98. In 1782/3 verwierven zij bovendien (met beroep op het recht van niaar) een tuin met zomerhuis, no. 94 (GL ff 39, p. 147 en dd 40, p. 148). Dit perceel is aangeduid als liggende in een steeg bij de witte brug, waarmede de latere Pottbakkerssteeg bedoeld is. Nadat tussen 1785 en 1795 ook nog perceel no. 93 in hun bezit gekomen was, waren zij eigenaars van de gehele bebouwing aan die steeg geworden.

2. TJEPKE WILLEMS (zijn kinderen noemden zich Draaijer)

De data van zijn geboorte en overlijden zijn niet bekend. In ieder geval overleed hij tussen 1767 en november 1781, mogelijk eerst ca. 1780/1.

Hij trouwde te Leeuwarden in de Galileërkerk 11-6-1753 (ondertr. 18-5), als schuitemvaarder, met Sijtske Sijtses, eveneens aldaar. Zij was ongetwijfeld een dochter van Sijtses Jans en Antje Dirks (zie boven) en is 5-3-1784 op het Oldehoofsterkerkhof begraven.

Uit dit huwelijk tenminste 4 kinderen, van wie er één 24-8-1760 begraven is (zie voor de andere onder B V, b).

Tussen 1750 en 1755 zijn zij gaan wonen in een gedeelte van het huis op het Zuidvliet (reëelkohier no. 95), dat zij (geheel) van haar ouders geërfd hadden. In 1755 heeft hij te Grouw een schuut laten bouwen, waarvoor hij geld heeft moeten opnemen, waarvoor zijn vader borg bleef. Niettemin is hij een deel van de kosten schuldig gebleven, waarvoor deze schuut als onderpand werd verbonden (GL gg 137, f. 140^v en 145^v). Vermoedelijk waren deze schulden nog niet ten volle afgelost, toen zijn vader begin 1767 kwam te overlijden en diens nalatenschap zozeer tegenviel, dat de kinderen zich genoodzaakt zagen deze niet zonder voorbehoud te aanvaarden. Deze situatie heeft hen blijkbaar genoopt nog in hetzelfde jaar hun huis aan hun broer en zuster te verkopen (zie boven). Dat hij zelf niet bij deze transactie tegenwoordig was, zal wel met zijn beroep hebben samengehangen. Zijn gemachtigde was toen Gerben Tigler. In ieder geval schijnt het hun ook verder financieel minder goed gegaan te zijn. In de reëelkohieren van 1775 en 1780 staat hij als bewoner van een deel van no. 95 vermeld met de aantekening "woont om niet". (Dit behoeft overigens niet te betekenen, dat hij zelf toen nog leefde, want ook in andere gevallen

treft men in deze kohieren de namen aan van personen, die reeds overleden zijn.) Sijtske Sijtses is tenslotte 1-11-1781, als weduwe Tjepke Willems, te Leeuwarden doopsgezind gedoopt.

3. TJERK WILLEMS

Hij is - ongetwijfeld - te Leeuwarden - geboren ca. 1735/6 en 16-12-1774 overleden. Hij trouwde te Leeuwarden in de Galileërkerk 8-5-1757 (ondertr. 15-4) met Trijntje Pieters, eveneens aldaar, van wie geen bijzonderheden bekend zijn.

Uit dit huwelijk tenminste 2 kinderen, van wie er één 23-4-1760 begraven is (zie voor de andere onder B V, c, 1).

Djurres Clases heeft 15-3-1757 een lijfrente op zijn leven genomen; de inschrijving daarvan vermeldt, dat hij toen 21 jaar was, dat hij een kind was van Janke Hartmans, en de datum van zijn overlijden.

Beiden zijn 28-10-1762 te Leeuwarden doopsgezind gedoopt.

Begin 1767 maakte hij mede het voorbehoud t. a. v. de aanvaarding van de nalatenschap van zijn vader; hij heet daar schipper op Haarlem. Elders is hij wel schipper van Leeuwarden op Amsterdam genoemd (GL gg 138, p. 110).

KINDEREN UIT HET TWEDE HUWELIJK VAN WILLEM TJEPKES (geen nakomelingen van Trijntje Djurres!):

(4) HARING WILLEMS

Hij is geboren ca. 1751 en overleed, oud 60 jaar, te Leeuwarden op de Grachtswal 14-7-1811.

Vermoedelijk is hij ongetrouwd gebleven; in ieder geval heeft hij geen vrouw of kinderen nagelaten.

Toen op 16-1-1767, na het overlijden van zijn vader, Gerben Tigler (A IV, 3) als zijn curator werd aangesteld, was hij 15 jaar (GL w 16, p. 58). De verklaring van voorbehoud t. a. v. het aanvaarden van zijn vaders nalatenschap is mede door hem ondertekend.

(5) HENDRIKJE WILLEMS

Zij is ca. 1755 geboren en overleed te Leeuwarden in het huis 0 165 19-9-1825.

Zij trouwde te Leeuwarden in de Galileërkerk 18-11-1781 (ondertr. 2-11) met Claas Berger, metselaar, evenals zij van Leeuwarden, aldaar geboren ca. 1752/3 en er overleden 4-4-1835, zoon van Wiltze B. en Dieuwke Adams.

Uit dit huwelijk tenminste 4 kinderen, van wie er één in 1793 begraven werd. De anderen zijn: Willem, geb. 1789, Antje, geb. 1791 en Wiltze, geb. 1795. Hun nakomelingen zijn na 1828 (als collaterale erfgenamen van Tewis Jacobs Bakker, zie onder B V, a, 1) tot de rechthebbenden in het Klaas Tiglerleen komen te behoren.

Toen Gerben Tigler (A IV, 3) op 16-1-1767, na het overlijden van haar vader, als haar voogd werd aangesteld, was zij 11 jaar. Namens haar heeft hij, diezelfde dag, verklaard de nalatenschap van haar vader niet zonder voorbehoud te aanvaarden.

B IV b. KIND VAN IJBELTJE HARTMANS (B III, a, 2):

1. AALTJE MIENTES DE VOS.

Zij is te Leeuwarden geboren 17-7-1746, daar overleden 1-10-1790 en tegelijk met haar man te Huizum begraven.

Zij trouwde in 1781 te Leeuwarden met Jan Jelles Wijngaarden (C VI, a, 2). Zie voor verdere bijzonderheden aldaar.

B IV c, KINDEREN VAN MARTEN HARTMANS (B III, a, 3):

1. LIJSBETH MARTENS.

Zij is geboren ca.1750/1 en 25-5-1772 overleden.
Vermoedelijk is zij niet getrouwd geweest. In ieder geval heeft zij geen kinderen nagelaten.
Trijntje Djurres Tigler heeft 10-3-1758 een lijfrente op haar genomen. Zij was toen 7 jaar; haar moeder was Trijntje Tjerks; ook de datum van haar overlijden blijkt uit de inschrijving. Meer is van haar niet bekend.

2. HARTMANS MARTENS.

Hij is geboren ca.1752/3 en 15-7-1781 in Indië overleden.
Blijkbaar is hij ongehuwd gebleven. In ieder geval heeft ook hij geen kinderen nagelaten.
Djurres Clases Tigler heeft 10-3-1758 een lijfrente op hem genomen. Hij was toen 5 jaar en zijn moeder was Trijntje Tjerks. Ook de datum van zijn overlijden blijkt uit de inschrijving.
Na het overlijden van zijn moeder is, met het oog op zijn verblijf in het buitenland, Gerbrand Tigler 31-3-1781 als curator over zijn erfdeel aangesteld (GL w 17, f. 46^v). Het bericht van zijn overlijden is blijkbaar eerst na lange tijd in Leeuwarden aangekomen, immers eerst op 23-2-1784 is daarvan aangifte gedaan voor de collaterale successie. Hierbij is opgegeven, dat hij in 1778 naar Oostindië is vertrokken. Zijn erfgenen ab intestato waren enerzijds IJbeltje Hartmans (de enige nog levende zuster van zijn vader) en anderzijds Sjoukje Tjerks, echtgenote van Hendrik Gerkes (blijkbaar een zuster van zijn moeder), beide te Leeuwarden (GL bb2). De nalatenschap bedroeg volgens inventaris f 3.285. - (GL cc 8, p.182). Met hem was deze tak uitgestorven.

B V a, KIND VAN ANTJE WILLEMS (B IV, a, 1):

1. JANKE JANS (SIJTSSES) (ook Jantje genoemd).

Zij behoort niet tot de in het testament van 1807 genoemde erfgenen. Dat was haar moeder, die echter vóór Ds. Klaas Tigler is overleden. Derhalve is zij in 1811, als erfgename, in de plaats van haar moeder getreden.
Zij is ca. 1760 te Leeuwarden geboren en daar op de Oostergrachtswal (L 42) 23-1-1822 overleden. Zij was toen 61 jaar.
Zij trouwde aldaar in de Grote of Jacobijnerkerk 29-4-1792 (ondertr. 13-4) met Jacob Thevis (elders ook Tewis) Bakker, evenals zij van Leeuwarden, doch te Harlingen geboren als zoon van Thevis Jacobs B. en Maaike Fokkes, en te Leeuwarden overleden 10-9-1802. Beiden zijn daar doopsgezind gedoopt; hij 22-11-1787, zij 3-1-1791. In een akte van 1817 wordt zij aangeduid als rentenierse.
Uit dit huwelijk 3 kinderen, van wie er 2 in 1798 zijn overleden. Het derde, Mattheus (of Tewis), is 14-12-1798 te Leeuwarden geboren, werd daar 15-11-1820 doopsgezind gedoopt en overleed er (ook Oostergrachtswal L 42) zonder beroep en ongehuwd 7-1-1828. Met hem was deze tak uitgestorven. Zijn overlijden gaf aanleiding tot de verdeling van de nalatenschap van Ds. Klaas Tigler.

B V b, KINDEREN VAN TJEPKE WILLEMS (B IV, a 2):

1. JANKE TJEPKES (DRAAIJER), erfgename van Ds. Klaas Tigler.

Zij is ca.1753/4 te Leeuwarden geboren en overleed te IJlst 19-3-1828.
Zij trouwde te Langweer (Doniawerstal) 9-6-1782 (ondertr. Leeuwarden 17-5) met Reinder Sjoerds van der Molen (ook wel genoemd van der Meulen) van Langweer, die ca.1760/1 te Hommerts (Wijmbritseradeel) was geboren als zoon van Sjoerd Sijbrens v. d. M. en Antje Heeres en 5-9-1826 te IJlst overleed. In 1807 was hij mr. timmerman en major van de stad IJlst. Uit de vermelding van de geboorteplaatsen en leeftijden in de overlijdensakten van hun kinderen is op te maken, dat zij tenminste tot ca.1786 te Langweer hebben gewoond en daarna naar IJlst zijn verhuisd.

Uit dit huwelijk tenminste 6 kinderen, nl. Antje, Sjoerd, Tjepke, Sijtze, Sijske en Neeltje.

2. WILLEM TJEPKES (DRAAIJER), erfgenaar van Ds. Klaas Tigler.

Hij is ca.1754/5 te Leeuwarden geboren en daar (Zuidergrachtswal L 4) 20-5-1835 overleden.
Hij trouwde aldaar in de doopsgezinde kerk 13-5-1798 (ondertr. 27-4) met Sijbrig(je) Idses (Idsinga), eveneens van Leeuwarden, die ca.1751/2 te Buitenpost is geboren als dochter van Ids Gerrits en Trijntje N.N. en te Leeuwarden (zelfde adres) 1-10-1830 is overleden.
Dit huwelijk is kinderloos gebleven.
Hij werd 21-10-1784 te Leeuwarden doopsgezind gedoopt. Ook zij is vermoedelijk wel aldus gedoopt geweest, maar 2-9-1827 deed zij belijdenis in de hervormde kerk aldaar.
Begin 1807 was hij buitenslands en bestond er onzekerheid of hij nog leefde. Ook in 1811 was hij aanvankelijk buitenslands. Vermoedelijk was hij varensgezel als zijn vader en grootvader, doch nu bij de grote vaart. Dit beroep heeft hij blijkbaar terstond opgegeven, toen hij erfgenaar geworden was, want sinds begin 1812 was hij - tezamen met Cornelis Wijbrandi - gemachtigde van de andere erfgenen bij de verdere inventarisatie van de boedel. In 1817 heet hij rentenier.
Zij was in 1807 inwonende tweede dienstmaagd bij Ds. Klaas Tigler. Het testament kende haar een klein legaat toe "voor de rouw". Tevens vinden wij daar de bepaling, dat zij, zolang haar man afwezig zou blijven, als voorschot op de jaarlijkse uitkering van zijn aandeel in de netto-inkomsten van de boedel, wekelijks f 2. - zou ontvangen, en dat zij dit ook zou blijven genieten, als mocht blijken, dat hij overleden was "zolang als zij zich naar het oordeel der administratoren wel en behoorlijk gedraagt"! (N.B. Zijn aandeel in de inkomsten zal vermoedelijk omstreeks f 2.000. - hebben bedragen.)

3. ANTJE TJEPKES (DRAAIJER), erfgename van Ds. Klaas Tigler.

Zij is ca.1764/5 - vermoedelijk te Leeuwarden - geboren en 12-4-1813 te Harlingen overleden. (In de overlijdensakte - opgemaakt naar aangifte van twee burens - ontbreken de namen van haar ouders en wordt zij abusievelijk Antje Fekkes genoemd. De naam van haar man sluit echter m.i. alle twijfel aan haar identiteit uit. Trouwens ook in het lidmatenboek der Leeuwarder doopsgezinde gemeente staat, dat zij in april 1813 is overleden.)
Het delijk bewijs van haar afstamming missen. Het feit, dat zij in het testament van Ds. Klaas Tigler direct na Janke en Willem Tjepkes genoemd is, sluit m.i. ook op dit punt alle twijfel uit.
Zij trouwde te Leeuwarden in de Galileërkerk 5-6-1803 (ondertr. 20-5) met Freerk Hessels (Fockema), van Leeuwarden. Mogelijk is hij identiek met Freerk Hessels, die 27-11-1816 te Leeuwarden (in het huis N 72, d.i. Olde Galileën) overleed; deze was geboren te Wanswerd, timmerman, 50 jaar, en weduwnaar van Grietje (?) Draaijer. Dit alles volgens de overlijdensakte.
Dit huwelijk schijnt kinderloos gebleven te zijn. In ieder geval heeft zij geen kinderen nagelaten, die aanspraak op een deel van de nalatenschap van Ds. Klaas Tigler hebben doen gelden.
Zij is 18-11-1801 te Leeuwarden doopsgezind gedoopt.
In 1804 woonde een Freerk Hessels als huurder in het huis Noordvliet no. 17 (reëlkohier). In 1807 was zij volgens het testament van Ds. Tigler huisvrouw van Freerk Hessels op het Vliet. In 1808 (quotisatiekohier der huisflorenen) woonde een Freerk Hessels op het Zuidvliet L 79. In 1811 en begin 1812 echter (eerste zittingen ter inventarisatie van de nalatenschap) heet zij huisvrouw van Freerk Hessels te Harlingen. Alleen in haar overlijdensakte wordt hij Freerk Hessels Fockema genoemd. (Van een tweede huwelijk met een Fokkema, zoals Jeelof veronderstelde is dus geen sprake geweest.)

B V c. KIND VAN TJERK WILLEMS (B IV, a, 3):

1. PIETER TJERKS (PLAK)

Hoewel in 1807 nog in leven, komt hij niet voor onder de erfgenamen van Ds. Klaas Tigler. Hij is echter na 1828, als collaterale erfgenaam van Tewis Jacobs Bakker (zie onder B V, a, 1) tot de rechthebbenden in het Klaas Tiglerleen komen te behoren.

Mogelijk is hij ca. 1757 geboren. Hij overleed te Dordrecht 26-10-1831. Zijn leeftijd is toen opgegeven als 74 jaar, doch enige twijfel aan de juistheid van die opgave schijnt niet geheel misplaatst.

Hij is tenminste tweemaal gehuwd geweest. Eerst (plaats en tijd onbekend) met Willemke (of Wilhelmina) Alberts, geboren te Dokkum en vermoedelijk aldaar 19-4-1756 gereformeerd gedoopt als dochter van Albert Luitjens, scheepstimmerman. Zij overleed te Dordrecht 3-2-1826 en zou toen 71 jaar geweest zijn. Dit huwelijk is te Dokkum niet gevonden.

Van kinderen uit dit huwelijk is niet gebleken. Vervolgens trouwde hij te Dordrecht 4-7-1827 met Jannigje van der Giesen, geboren Dubbeldam 19-2-1793 en daar 5 dagen later gereformeerd gedoopt als dochter van Simon Engelse v. d. G. en Lijntje Stevensdr. Visscher. Zij overleed te Dordrecht 3-1-1860.

Uit dit huwelijk tenminste 3 kinderen (waarvan de oudste bij het sluiten van het huwelijk erkend). n.l. Trijntje, geb. 1826, Pietertje, geb. ca. 1829 en Lijntje, geb. 1831.

De bijlagen bij het huwelijk van 1827 bevatten o.m. een z.g. akte van bekendheid, waarin een aantal Dordtenaren verklaren, dat zijn - met name genoemde - ouders doopsgezind waren, zodat hij niet als kind gedoopt is, dat hij ca. 1766 te Leeuwarden geboren zou zijn, reeds vroeg naar zee gegaan is, al sinds 20 jaar in Dordrecht woonde en - om aan de wet te voldoen - de naam Plak heeft aangenomen. Het is duidelijk dat de meeste van deze gegevens - in het bijzonder de Friese - aan de onder-tekenaars alleen bekend geweest kunnen zijn, doordat zij deze van hem zelf gehoord hebben. De waarde ervan lijkt dus niet groot. Het behoeft dan ook niet te verbazen, dat zijn leeftijd in de overlijdensakte van zijn eerste vrouw als 70 jaar is vermeld, wat dan vrij goed klopt met de opgave in de akte van het eigen overlijden. In 1826 heet hij sjouwer en in 1827 en 1831 arbeider.

C. VERWANTEN VAN MOEDERSZIJDE

Het Gedenboek vermeldt op p. 3 een beknopt overzichtje uit 1813, dat Jeelof op het spoor gebracht heeft van het verband met deze verwanten. Evenals de beide zakboekjes is dit overzichtje thans spoorloos. Lang vóór 1934 heb ik er echter een afschrift van gemaakt. Daar alle - tot nog toe controleerbare - gegevens daaruit juist gebleken zijn, laat ik de inhoud van mijn afschrift hier volgen. Het origineel is waarschijnlijk van de hand van IJbeltje Jans Wijngaarden (C VII, b, 1) of van haar man Cornelis Wijbrandi geweest. De nummeringen zijn van mij.

Overzichtje van 1813

III	<u>Gerben Tijssens</u>	<u>Leentje Tijssens</u>
	x	x
IV	<u>Baukje Sijbes</u>	<u>Jelle Sijbes</u>
	uit dit huwelijk:	uit dit huwelijk:
V	1. <u>Sijbe Gerbens</u>	1. <u>Klaaske Jelles</u>
	ongetrouwd gestorven	gehuwd doch zonder kinders gestorven
VI	2. <u>Janke Gerbens</u>	2. <u>Sijbe Jelles</u>
	gehuwd met <u>Dirk Oeps</u>	ongetrouwd gestorven
VII	3. <u>Klaaske Gerbens</u>	3. <u>Janke Jelles</u>
	gehuwd met <u>Jurre Klazes</u>	gehuwd met <u>Jan Folkerts</u>
VIII	uit dit huwelijk:	uit dit huwelijk 8 kinders, wv. 7 gestorven, overgebleven:
	1. <u>Truntje Jures</u>	1. <u>Jelle Jans</u>
IX	ongetrouwd gestorven	aangenomen titel <u>Wijngaarden</u>
	2. <u>Klaas Jures</u>	obit Jan. 1782
X	gehuwd, kinderloos gest.	gehuwd met <u>Pietje Jans</u>
	3. <u>Gerben Jures</u>	uit dit huwelijk 7 kinders, wv. 1 gestorven:
XI	gehuwd, kinderloos gest. en titel aangenomen	1. <u>Sijbe</u> obit 26 Juni 1789
	<u>Tigler</u> *)	gehuwd kinders
XII		2. <u>Jan</u>
		geh. m. <u>Aaltje Mientes de Vos</u>
XIII		uit dit huwelijk:
		VII <u>IJbeltje Jans Wijngaarden</u>
XIV		3. <u>Leendert</u> obit 6 Nov. 1781
		ongetrouwd gestorven
XV		4. <u>Janke</u>
		geh. m. <u>Johannes Johannes</u>
XVI		uit dit huwelijk 6 kinders:
		VII 1. <u>Johannes</u> ongetrouwd gest.
XVII		2. <u>Jelle</u> ongetrouwd gest.
		3. <u>Fenne</u> gehuwd
XVIII		4. <u>Pieter</u>
		5. <u>Pietje</u>
XIX		6. <u>Klaaske</u>
		5. <u>Klaas</u>
XX		gehuwd, kinders
		6. <u>Truntje</u>
XXI		gehuwd, kinders jong gest.

*) Dit zal bedoeld zijn voor de beide broers en de zuster (d. L.)

Deze opstelling suggereert, dat Gerben en Leentje Tijssens broer en zuster waren, evenals Jelle en Baukje Sijbes. Ook dit is juist gebleken. De gemeenschappelijke voorouders van Ds. Klaas Tigler en de hier behandelde verwanten worden dus gevormd door twee ouderparen, n.l. enerzijds de ouders van Gerben en Leentje Tijssens, anderzijds die van Baukje en Jelle Sijbes. Deze parenteel begint daarom met twee takken, resp. aangeduid met Ca en Cb; de eerste daarvan kon bovendien nog één generatie hoger opgevoerd worden.

Ca I. JOHANNES TIJSSEN.

22-3-1634 kochten Johannes Tijssen en Trijntje Jansdochter, echtelieden en burgers binnen Leeuwarden, een huis "op de Kelderen" aldaar "alwaer de rode poth uijthangd" (GL ee 13, p. 52). Beiden zullen vermoedelijk vóór 1662 overleden zijn. Uit dit huwelijk tenminste 4 kinderen (zie voor hen onder Ca II).

Ca II, KINDEREN VAN JOHANNES TIJSSSEN (Ca I) (juiste volgorde onbekend):

1. TIJS JOHANNES (POTTER).

5-2-1662 verkochten Tijs Joannis, koopman, en zijn zusters het huis de Rode Poth op de Kelders te Leeuwarden, dat hij toen zelf bewoonde (GL ee 22, f. 99v). De naam van zijn vrouw is in deze akte niet vermeld. Daar een dochter reeds in 1677 trouwde, mag wel worden aangenomen, dat hij in 1662 al getrouwd was. De doopnamen van hun zoon en kleinkinderen doen vermoeden, dat deze (eerste) vrouw Claes-ke Gerbens heeft geheten.

Uit dit huwelijk tenminste 2 kinderen (zie voor hen onder Ca III).

31-3-1690 trouwden voor commissarissen te Leeuwarden Thijs Johannis Potter, van Leeuwarden, en Atie Tiaards, te Sneek. De identiteit van deze bruidegom met de verkoper van de Rode Poth lijkt mij buiten twiifel. Reeds in 1683 gebruikte zijn zoon de achternaam Potter, die kennelijk ontleend is aan het huis op de Kelders. Van kinderen uit dit tweede huwelijk is niet gebleken.

2. ATIE JOANNIS.

Zij was in 1662 huisvrouw van Dirck Jans te Bolsward.

3. TIETSKES JOANNIS.

Zij was in 1662 huisvrouw van Pope (of Popcke) Claessen te Berlicum.

4. MAIJCKE JOANNIS.

Zij huwde te Leeuwarden 1-8-1652 (ondertr. 24-7) met Sipcke Buwes, mr. schoenmaker te Leeuwarden, en woonde nog in 1662 als zijn huisvrouw aldaar.

Cb II, SIJBE JELLES.

Hij is vermoedelijk geboren te Ternaard en - ongetwijfeld te Dokkum - overleden tussen 1673 en 1698.

Hij is tweemaal getrouwd geweest. Eerst in 1651 (ondertr. te Dokkum 22-3) met Janke Siouckes, evenals hij wonend te Dokkum, die tussen april 1665 en maart 1670 moet zijn overleden; vervolgens tussen genoemde data met Grietie Freerx, weduwe van Hendrik N.N., met tenminste 2 zonen uit haar eerste huwelijk.

Uit zijn eerste huwelijk tenminste 2 kinderen (zie voor hen onder Cb III).

Van kinderen uit zijn tweede huwelijk is niet gebleken.

Hij was koopman en burger te Dokkum en waarschijnlijk identiek met zijn naamgenoot, die, geboren te Ternaard, dit recht 13-12-1651 verwierf.

Hij komt, als koper, voor in tal van transportakten, onder meer tussen 1656 en 1673 terzake van aankoop van land onder Nes en Wierum (Westdongeradeel D 2b en 3). Hierbij handelde hij aanvankelijk soms samen met zijn eerste vrouw, later met zijn tweede vrouw, doch ook eens (1660) met zijn zwager Hendrik Siouckes (mogelijk de eerste man van Grietie Freercks?).

Een groot deel van dit landbezit treffen wij later onverdeeld aan bij zijn beide kinderen en hun nageslacht. Nog in 1811 komt er iets van voor in de inventaris van de boedel van Ds. Klaas Tigler. Een en ander heeft veel bijgedragen tot het bewijs van het familieverband.

Tot dit bezit behoorden in de eerste plaats twee stemdragende plaatsen, n.l. Nes no. 22 en Wierum no. 7, genaamd Romkema. Die te Nes (volgens het floreenkohier van 1700 groot 23 pondemaat en in dat kohier van 1718 en later genummerd 32) schijnt hij vóór zijn tweede huwelijk bij gedeelten verworven te hebben (o. a. 18-4-1665 en 21-4-1668); in het stemkohier van 1698 staat deze plaats n.l. geheel op naam van zijn dochter en van de kinderen van zijn zoon. De plaats te Wierum (deze komt niet in de floreenkohlere voor; in de reëlkohlere is ze genummerd 8 en de grootte opgegeven als 59 pondemaat) schijnt identiek te zijn (zij het wat groter) met de 13-5-1673 tezamen met Grietie Freerx gekochte sate en landen, die daar echter als Mennema is aangeduid. (Deze naam is echter zeer onduidelijk geschreven.) Dit

klopt met de vermelding van eigenaren in het stemkohier van 1698; naast - voor de ene helft - dezelfde personen als de eigenaren van de plaats te Nes, zijn voor de andere helft genoemd: Freerck en Anne Hendrix, blijkbaar de kinderen uit Grieties eerste huwelijk.

Ook bezat hij, zoals wij zien zullen, enkele huizen te Dokkum.

Ca III, KINDEREN VAN TIJS JOHANNES POTTER (Ca II, 1).
(juiste volgorde onbekend):

1. GERBEN TIJSSSEN POTTER.

Hij is te Leeuwarden geboren, doch de datum is niet bekend. Hij moet overleden zijn tussen 1724 en 1728, vermoedelijk in, of kort vóór, 1727.

Hij ondertrouwde te Dokkum 16-2-1683 met Bauckien Sijbes (Cb III, 2), jongedochter van Dokkum. Proclamaties voor het gerecht aldaar vonden plaats 16-2 en 2-3; te Leeuwarden is dit huwelijk niet gevonden. Zij is 17-4-1743 te Leeuwarden begraven.

Uit dit huwelijk tenminste 3 kinderen (zie voor hen onder C IV, a).

In 1686 woonden zij in een huis op de Kelders bij de Korfmakerspijp (het derde van de hoek), dat toen door hen gekocht is (GL ee 27, f. 258v). Dit huis is in de familie gebleven tot 1811, toen het behoorde tot de nalatenschap van Ds. Klaas Tigler.

Het is in de reëlkohlere sinds 1730 aangeduid als Minnema-espel 125, later als H 24, sinds 1877 als Kelders L 193, nog later Kelders 31. Thans is het een onderdeel van een groter pand. De identificatie van dit huis heeft vrij wat moeilijkheden opgeleverd als gevolg van het feit, dat de koopbrief ervan blijkbaar in 1811 niet onder de boedelpapieren is aangetroffen, maar wel twee andere koopbrieven van huizen op de Kelders, n.l. die van 1634 van de Rode Poth (zie bij Ca I) en één van 1709 van een half huis, gekocht door Janke Gerbens Potter (C IV, a, 2) en haar man. Deze beide huizen waren echter reeds lang tevoren weer verkocht.

In 1695 kochten zij vervolgens een tuin buiten Leeuwarden bij de Tuinsterspoort (d. w. z. op de Oostergrachtswal dicht bij het Vliet).

In het stemkohier van 1698 treffen wij hem dan aan als eigenaar, voor de helft, van de stemdragende plaats Nes 22 en, voor 1/4, van de plaats Wierum 7. Achter zijn naam staat daar "nomine uxore", d. w. z. namens zijn vrouw, die dit bezit van haar vader geërfd moet hebben. In volgende jaren vinden wij tal van transakties en kohierposten, die op het onverdeeld erfgoed van Sijbe Jelles betrekking hebben. Kennelijk trad Gerben Tijssen Potter daarbij, behalve voor zijn vrouw, tevens op voor de kinderen van zijn reeds vroeg overleden zwager Jelle Sijbes. Zonder volledig te kunnen zijn noem ik:

1700 - Sijbe Jelles erven c. s. eigenaren van een plaats van 23 pondematen onder Nes (later no. 32) (floreenkohier).

1708 - Hetzelfde kohier noemt als eigenaar van deze plaats "Sijbe Jelles erven, nu Jacob Keimpes" wat vermoedelijk betekent, dat de verkoop zó kort voor het aanleggen van dit kohier heeft plaats gevonden, dat de schrijver er eerst tijdens zijn werk kennis van kreeg.

1710 - Baukje Sijbes en de kinderen van wijlen Jelle Sijbes hebben de helft van een huis in de Boterstraat te Dokkum verkocht. Dit huis zal dus door Sijbe Jelles samen met zijn tweede vrouw gekocht zijn. (De schuldbekentenis terzake is eerst in 1729 in het hypotheekboek ingeschreven. Dokkum EE 17, p. 190.)

1711 - Dezelfde personen kopen van de gebroeders Jan en Freerck Hendriks, kooplieden en burgers binnen Dokkum, de helft van 6 pondematen land onder Nes, waarvan de andere helft reeds aan de kopers toebehoort (Westdongeradeel D 5b). De verkopers zijn kennelijk dezelfde als de mede-eigenaren van de plaats te Wierum, tenminste als mag worden aangenomen, dat Jan en Anne twee namen voor dezelfde persoon zijn. Het betrokken perceel is dan ook 22-3-1670 door Sijbe Jelles tezamen met zijn tweede vrouw gekocht (ib. loc. D 3). Het is tot 1811 onverdeeld gebleven.

1711 - Het reëelkohier van Wierum noemt Gerben Tijssen onder de eigenaren van de plaats aldaar. Deze vermelding is echter in zover onvolledig, dat de gebroeders Jan en Freerck Hendriks (die nog in 1728 mede-eigenaren waren) niet uitdrukkelijk genoemd zijn. Iets dergelijks komt in kohieren van deze aard wel meer voor.

1713 - Gerben Tijssen c. s. kopen de helft van 3 pondematen greidland te Wetsens, dat voor het overige reeds aan de kopers toebehoort (Oostdongeradeel M 8, p. 116). Hier waren de meergemelde gebroeders niet de verkopers. Mij ontbrak de gelegenheid na te gaan, wanneer en door wie die eerste helft gekocht is. Ook dit perceel is tot 1811 onverdeeld gebleven.

1718 - Het floreenkohier vermeldt Gerben Tijssen c. s. als eigenaren van perceel Nes 97, d. w. z. het in 1711 geheel verworven land.

1728 - Het stemkohier noemt als eigenaren van de plaats te Wierum dezelfde als dat van 1698, behalve, dat Gerben Tijssens erven in zijn plaats gekomen zijn.

Hij wordt in verschillende van deze akten koopman te Leeuwarden genoemd. Samen met zijn vrouw kocht hij in 1724 een zathe en landen te Suameer (Tietjerksteradeel P 8, p. 514), welk bezit in 1734 door zijn weduwe en kinderen door verdere aankopen is afgerond (ib. loc. P 10, p. 390 en 399).

Van 1716 tot 1725 treffen wij hem in de reëelkohieren van Leeuwarden aan als eigenaar en bewoner van het huis op de Kelders en van de tuin op de Grachtswal. In dat van 1730 (die van 1726-1729 ontbreken) staan deze op naam van zijn weduwe, die bij haar overlijden ook nog op de Kelders woonde.

Uit het feit, dat zijn zoon Sijbe en zijn schoonzoon Djurre Tigler in het laatst van 1727 samen 2 plaatsen gekocht hebben, meen ik te mogen afleiden, dat hij vóór dien overleden zal zijn.

2. LEENTJE TIJSSSEN (POTTER).

Zie voor haar onder Cb III, 1.

Cb III, KINDEREN VAN SIJBE JELLES (Cb II) (juiste volgorde onze-ker):

1. JELLE SIJBES.

Hij is vóór 1698 overleden.

Hij ondertrouwde te Dokkum 3-2-1677, wonende aldaar, met Leentje Tijssen (Pot-ter), van Leeuwarden (Ca III, 2). Te Dokkum is dit huwelijk op 4, 11 en 18-2 afgekondigd; te Leeuwarden is het niet gevonden. Zij is nà 1720 (mogelijk eerst nà 1723) en vóór 1727 overleden.

Uit dit huwelijk tenminste 3 kinderen (zie voor hen onder C IV, b).

Hij was in 1681 koopman, wonend op de Breedstraat te Dokkum, en gemachtigde van de burgerij inzake het geschil met de crediteuren van de trekweg naar Gromin-gen.

In 1698 was zij weduwe en - voor haar 3 kinderen - voor de helft eigenaresse van de stemdragende plaats 22 onder Nes en voor 1/4 van no. 7 onder Wierum, welke plaatsen door zijn vader moeten zijn nagelaten. Voor verdere gegevens omtrent dit en ander onverdeeld erfgoed zie men bij haar broer Gerben (Ca III, 1).

In 1711 bewoonde zij, volgens het reëelkohier, een eigen huis in het Groot Breed-strater espel te Dokkum, genummerd 41, dat identiek is met het huis in de Boter-straat, waarin haar dochter Claaske in 1729 woonde. Tot tenminste 1723 stond het op haar (Leentjes) naam; tenminste sedert 1727 op naam van haar erven. Het be-hoorde echter - zoals wij bij haar kinderen zullen zien - mede tot het erfgoed van haar schoonvader.

In 1720 had zij een vordering op schuldbekentenis ten laste van de nalatenschap van haar schoonzoon Arrien Bootsma (zie onder C IV, b, 1).

In 1730 stierf haar zoon Sijbe, zonder nabestaanden. De aangifte voor de collaterale successie vermeldt, dat tot zijn vermogen mede behoorde "de geregte seste part van vijf duisent car. gld. waar op Jelle Sijbis weduwe op het personele cohier in het

Groot Breedstraatster espel staat aangeteekend". Dathier van een zesde part sprake is, terwijl zij slechts 3 kinderen naliet, wijst er op, dat deze f 5000. - betrekking hebben op het nog onverdeeld gedeelte van het erfgoed van haar schoonvader Sijbe Jelles, waarvan de andere helft toekwam aan haar schoonzuster Baukje Sijbes. Al-weer een voorbeeld van weinig correcte tenaamstelling in de kohieren van die tijd.

2. BAUKJE SIJBES

Zie voor haar onder Ca III, 1.

C IV a. KINDEREN VAN GERBEN TIJSSSEN POTTER (Ca III, 1) (juiste volgorde onbekend):

1. SIJBE GERBENS (POTTER).

Hij overleed te Leeuwarden ongehuwd 25-10-1773 en is daar 1-11 begraven.

In de reëelkohieren van die stad vinden wij hem nà de dood van zijn moeder als be-woner van het huis op de Kelders, Minnema-espel 125, zijn ouderlijk huis, waarvan zijn zwager Djurre Clases Tigler als eigenaar (zal wel betekenen mede-eigenaar) genoemd is. Volgens het quotisatiekohier van 1749 woonde hij in dat espel in huis no. 2328 als hoofd van een gezin van 2 personen boven 12 jaar en was hij een welge-steld koopman. Daar woonde hij ook nog bij zijn overlijden.

Schijnt zijn leven aldus weinig bewogen, financieel was het dit allerminst. Wij tref-fen hem herhaaldelijk aan bij transporten van vaste goederen en het aantal, door hem genomen, lijfrenten is legio. Zijn belangrijkste aankopen gebeurden in 1727; tezamen met zijn zwager Djurre Tigler kocht hij toen n.l. de stemdragende plaat-sen Bolta onder Holwerd en Bij de Weij onder Ternaard. In 1734 volgde daarop de aankoop - tezamen met zijn moeder en zusters - van enige percelen land ter af-ronding van hun bezit onder Suameer. Van het oude, gemeenschappelijke, familie-bezit achter Dokkum stond het in 1711 geheel verworven perceel Nes 97 nog tot in het floreenkohier van 1798 (!) voor de helft op zijn naam. (De andere helft op naam van Jelle Jans (Wijngaarden) (C V, c, 1), die toen ook al lang overleden was.)

Nadat zijn nicht Janke Jelles (C IV, b, 3) als weduwe te Dokkum was overleden, is hij 16-11-1739 geautoriseerd als curator over de persoon en goederen van haar minderjarige zoon Jelle Jans (Wijngaarden) (Dokkum U 4); 9 dagen later deed hij in die kwaliteit aangifte van de inventaris van haar nalatenschap, die hij namens zijn pupil had verworpen (Dokkum W 42).

Van zijn overlijden deed zijn neef Ds. Klaas Tigler 13-12-1773 aangifte voor de col-laterale successie. Erfgenamen, elk voor 1/5, waren de 3 kinderen van zijn zuster Claaske en de 2 kinderen van zijn zuster Janke. De nalatenschap beliep f 26.000. - (GL bb 2 en Rek. k. 15 d).

2. JANKE GERBENS (POTTER).

Zij zou 7-4-1743 zijn overleden (GL dossier Oldersma).

Zij trouwde te Leeuwarden in de Galileërkerk 26-5-1709 (ondertr. 11-5) met Dirk Uptes (Oldersma), koopman, eveneens van Leeuwarden. Hij was een zoon van Upt Franssen en Geertje Dirx en is aldaar 29-4-1772 overleden en 7-5 op het Jacobij-nerkerkhof begraven. Zijn patroniem is ook wel geschreven Oeps, Oepts, Upts en Upkes. De geslachtsnaam schijnt ontleend te zijn aan de zathe Oldersma onder Hal-lum.

Uit dit huwelijk tenminste 3 kinderen (zie voor hen onder C V, a).

Behalve koopman wordt hij ook wel lakenkoper genoemd. Hij is van 1726 tot 1751 (leke-)leraar bij de doopsgezinde gemeente te Leeuwarden geweest.

Zij kochten 23-10-1709 samen de helft van een huis op de Kelders en 2-9-1727 de andere helft van dit huis, waar zij toen in woonden (GL ee 32, f. 39 en 35, f. 6'). Dit huis lag ongeveer midden op de Kelders, naast en ten westen van de eerder ge-noemde Rode Poth, die toen de Gekroonde Boordhammer heette. Het is in 1769 weer verkocht. Hij woonde toen al - gelijk reeds in 1765 - op de Grachtswal, ver-moedelijk bij zijn zoon Gerben.

Hij werd 8-12-1710 burger van Leeuwarden, waar hij geboren was. In 1734 kochten

zij - tezamen met haar moeder, broer en zuster - enige percelen land ter afronding van het bezit onder Suameer. In 1736 kocht hij twee tuinen Achter de Hoven buiten Leeuwarden, die in 1765 weer verkocht zijn.

In 1749 woonde hij in het Minnema-espel (huis 2336, d. w. z. het hierboven genoemde); hij was toen een welgesteld koopman in lakenen met een gezin van 3 personen boven 12 jaar. Hij is in enkele gevallen curator of administrateur geweest. In 1764 noopte ouderdom en zwakke gezondheid hem van een dergelijke vertrouwensfunctie afstand te doen.

3. CLAASKE GERBENS (POTTER).

Zie voor haar onder A III, b, 1.

C IV b. KINDEREN VAN JELLE SIJBES (Cb III, 1) (juiste volgorde onbekend):

1. CLAASKE JELLES.

Zij overleed te Dokkum 1-12-1760.

Zij is gehuwd geweest met Arrien Simons Bootsma, geboren te Harlingen als zoon van Simon Jacobs en Arjaentje Franssen de Adam en - vermoedelijk kort - vóór 11-3-1720 te Dokkum overleden.

Uit dit huwelijk geen kinderen, althans geen, die hen overleefd hebben.

Reeds in 1693 was hij, samen met zijn broer Frans, door zijn grootmoeder Trijntje Arjens tot haar erfgenaam aangewezen; dit met voorbijgaan van zijn vader, die in dit testament o.m. van verkwisting is beschuldigd (Hof v. Fr. EEE 6, p. 57). Na haar overlijden zijn 8-1-1695 tot zijn curatoren aangesteld Jurjen Clasen Fontein, koopman te Harlingen, en Johannes Gerlofs, burger te Dokkum.

Door het vroeg overlijden van haar (Claaske's) vader was zij reeds in 1698 voor 1/6 deelgerechtigd in de onverdeelde nalatenschap van haar grootvader Sijbe Jelles. Zie o.m. het stemkohier van dat jaar t. a. v. de plaatsen Nes 22 en Wierum 7. Daar zij nog minderjarig was, trad haar moeder toen namens haar en haar broer en zuster op. Uiteraard heeft zij ook deel gehad in de transakties terzake, vermeld bij haar oom Gerben Tijssen Potter.

In het reëelkohier van Dokkum van 1711 trof ik hen niet aan.

Hij was koopman te Dokkum; uit de na zijn dood opgemaakte inventaris van hun beider bezit blijkt echter niet waarin hij handelde. Wél treffen wij daarin, doch als haar bezit, aan de inventaris van een winkel in textielgoederen. Tot zijn bezit behoorden o.m. over de 100 boeken. Hij had haar bij testament tot enig erfgenaam aangewezen, doch zij heeft deze erfenis 11-3-1720 verwerpen (Dokkum F 23). Nog diezelfde dag is Minne Lourens, mr. masmaker te Dokkum, geautoriseerd als boedelcurator (ib. loc. U 4) en heeft zij de inventaris ingediend (ib. loc. W 39, zie ook hierboven).

Als haar inbreng vermeldt deze inventaris o.m.: 1/6 van de som, door Jacob Keimpes betaald voor de plaats te Nes, 1/6 van de 6 pondematen te Nes, 1/6 van het ten dele door haar bewoonde huis te Dokkum en 1/12 van de zathe te Wierum en van de 3 pondematen te Wetsens.

Eén van de bepalingen van het testament van zijn grootmoeder heeft daarna aanleiding gegeven tot een proces voor het Hof van Friesland, dat bij uitspraak van 19-5-1722 het door hem van zijn grootmoeder geërfde vaste goed heeft toegewezen aan de eisers, Gerlof en Simon Johannes Stinstra, zoons van Grietie Arjens, een zuster van Trijntje. Uit de processtukken (Bijl. Civ. Sent. 379, 5) blijkt verder, dat de tegenpartij haar eisen beperkt heeft om moeilijkheden met de boedel-crediteuren te vermijden, daar de andere bezittingen van Arrien Bootsma, waarop zij aanspraak zou kunnen maken, grotendeels verkocht en verteerd zouden zijn. Dit geeft enig inzicht in de redenen voor de verwerping van zijn nalatenschap door Claaske Jelles.

In 1729 woonde zij in haar ouderlijk huis in de Boterstraat te Dokkum, dat haar voor 1/6 toebehoorde. Zij kocht toen de overige 5/6 parten, resp. van haar broer en zuster ieder 1/6 en van haar zwager Jan Folkerts de resterende helft (Dokkum EE 17, p. 192). De verdeling in parten maakt het duidelijk, dat dit huis tot het erf-

goed van Sijbe Jelles Sr. heeft behoord; de helft ervan, die aanvankelijk aan Baukje Sijbes toekwam, moet dan tevoren door Jan Folkerts zijn gekocht. In het reëelkohier is het aangeduid als Groot Breedstraatster espel no. 41.

In 1730 was zij voor de helft erfgenaam van haar broer Sijbe. Tot deze nalatenschap behoorde - zoals wij reeds boven zagen - mede zijn 1/6 in het, nog steeds op naam van hun moeder staande, onverdeeld gebleven deel van het erfgoed van hun grootvader.

In 1744 en 1749 (Omschrijving en Quotisatiekohier) woonde zij in het Groot Breedstraatster espel; haar gezin bestond uit 2 personen boven 12 jaar. Voor 1749 is daarbij aangetekend: "Bedmaakster, kunnende tegenwoordigh van haar revenuen en andere inkomsten beswaarl. bestaan". Haar enige erfgenaam was Jelle Jans (Wijn-gaarden), de zoon van haar zuster Janke, die 10-2-1761 voor de collaterale successie aangifte deed van haar overlijden (Dokkum GG).

2. SIJBE JELLES.

Hij is kort vóór 28-3-1730 te Dokkum overleden.

Blijkbaar was hij ongehuwd. In ieder geval heeft hij geen nakomelingen nagelaten.

Reeds in 1698 was hij voor 1/6 eigenaar van de onverdeelde nalatenschap van zijn grootvader Sijbe Jelles. Zie hiervoor bij zijn zuster Claaske.

In het reëelkohier van Dokkum van 1711 komt hij niet voor. Vermoedelijk woonde hij toen in bij zijn moeder.

In 1729 verkocht hij zijn 1/6 part in het huis in de Boterstraat aldaar aan zijn zuster Claaske, die het toen bewoonde.

Op 28 en 29-3-1730 werd namens zijn beide erfgenamen aangifte voor de collaterale successie gedaan van zijn overlijden (Dokkum GG). Hij woonde toen in het Groot Breedstraatster espel; zijn nalatenschap is - op grond van de gegevens uit het personele kohier - getaxeerd op f 2000. - plus 1/6 van f 5000. -, waarvoor zijn moeder in dat kohier voorkwam. Bij haar heb ik n. m. m. aannemelijk gemaakt, dat dit laatste bedrag betrekking heeft op het nog onverdeeld gebleven gedeelte van het erfgoed van zijn grootvader Sijbe Jelles.

Zijn erfgenamen waren enerzijds zijn zuster Claaske, anderzijds "de zoon van Jan Folkerts". Aangezien zijn zuster Janke, de moeder van dit kind, toen nog in leven was, moet deze vererving berusten op een door hem gemaakt testament.

3. JANKE JELLES.

Zij is kort vóór 16-11-1739 te Dokkum als weduwe overleden.

Zij ondertrouwde aldaar 26-2-1701 met Jan Folkerts, eveneens van daar, zoon van Folkert Jans, die tussen 1731 en 1739 is overleden.

Uit dit huwelijk - volgens het overzichtje van 1813 - 8 kinderen, van wie slechts 1 volwassen geworden is (zie voor hem onder C V, a). De andere kinderen moeten vóór 1730 overleden zijn.

Zij was reeds in 1698 voor 1/6 deelgerechtigd in de nalatenschap van haar grootvader Sijbe Jelles. Zie hiervoor bij haar zuster Claaske.

Hij was koopman. In het reëelkohier van Dokkum van 1711 komt hij voor als bewoner van een huis in het Groot Breedstraatster espel, dat toebehoorde aan de weduwe van Folkert Jans, waarmede ongetwijfeld zijn moeder bedoeld is.

In 1723 heten zij kooplieden en burgers te Dokkum (Dokkum EE 17, p. 194).

In 1729 verkocht hij zijn helft en zij haar 1/6 in het door haar zuster Claaske bewoond huis in de Boterstraat aldaar. Hierboven heb ik reeds aannemelijk gemaakt, dat hij die helft van haar tante Baukje Sijbes gekocht zal hebben.

In 1730 stierf dan haar broer Sijbe, waarbij bleek, dat niet zij, doch hun zoon, één der erfgenamen was. Bovendien trad hierbij niet Jan Folkerts, doch een "vreemde" voor de minderjarige zoon op. De reden van een en ander lijkt duidelijk, als men in acht neemt, dat in de jaren 1729 en 1730 Jan Folkerts bij herhaling gerechtelijk gesommeerd is tot betaling van achterstallige gelden (Dokkum F 25). De financiële situatie van het echtpaar was blijkbaar verre van rooskleurig. Nog in 1729 had hij een pottebakkerij gekocht (ib. loc. Z 9, f. 145v), doch ook met de termijnen van de koopsom bleef hij in gebreke. (N. B. In de koopakte heet de koper Folkert Jansen,

doch de sommingen zijn gericht aan Jan Folkerts, zodat eerstgenoemde naam op een beschrijving zal berusten.)

Begin 1731 verkopen zij samen twee huizen te Dokkum, waarvan het grootste aan de oostzijde van de Grote Breedstraat (ib. loc. Z 9, f. 169^v).

De slechte financiële toestand kwam geheel aan het licht na haar overlijden. Haar volle neef, de Leeuwarder koopman Sijbe Potter (C IV, a, 1), die 16-11-1739 geautoriseerd werd tot curator over haar nog minderjarige zoon, heeft kort daarop voor zijn pupil de nalatenschap verworpen. Dit is vermeld in de aanhef tot de, 25-11-1739 door hem ingediende, boedelinventaris, opgemaakt op verzoek van de fiscaal ten behoeve van de crediteuren. Deze inventaris omvat weinig meer dan de inboedel, die - getuige een hoeveelheid porcelein - nog wel op vroegere welstand wijst (Dokkum W 42).

C V a, KINDEREN VAN JANKE GERBENS POTTER (C IV, a, 2):

1. UPT DIRKS (OLDERSMA).

Hij werd 8-12-1710, tegelijk met zijn vader, burger van Leeuwarden en was toen ruim 3/4 jaar. Daar hij later niet meer vermeld is, zal hij jong overleden zijn.

2. GERBRAND (OF GERBEN) DIRKS (OLDERSMA).

Hij woonde te Leeuwarden op de Grachtswal L 60, is daar 19-9-1784 ongehuwd overleden en 24-9 begraven. Zijn enige erfgename was zijn zuster Geertje. De nalatenschap bedroeg volgens inventaris f 309.596. - (GL cc 8, p. 351). De boedel omvatte o.m. een zathe te Kollum en een halve zathe te Rinsumageest, doch daarnaast veel lijfrenten en vooral buitenlandse effecten.

Hij is 20-6-1733 te Leeuwarden doopsgezind gedoopt. Hij was koopman, doch tevens dichter en toneelschrijver. In 1773 was hij voor 1/5 erfgenaam van zijn zoon Sijbe Potter.

3. GEERTJE DIRKS (OLDERSMA).

Zij overleed te Groningen 4-6-1795, oud 81 jaar, nalatend 1 zoon.

Zij is tweemaal getrouwd geweest. Eerst te Groningen 5-2-1738 (ondertr. Leeuwarden 17-1) met Frederik Jacobs ten Cate, koopman te Groningen, overleden aldaar 24 of 25-12-1745. Vervolgens met Gerrijt Denijs (of de Nijs) aldaar, die daar 8-8-1795, oud 85 jaar, is overleden.

Zij testeerde te Groningen 16-6-1786.

Uit het eerste huwelijk tenminste:

- a. Eefien ten Cate, geb. 3-12-1738, blijkbaar jong overleden.
- b. Dirk ten Cate, geb. 9-10-1740 en te Groningen 21-1-1804 aaneenborst-ziekte kinderloos overleden. Hij testeerde 29-5-1797 en 21-7-1803. Erfgenamen van hem waren voor de ene helft Ds. Klaas Tigler met zijn broer Gerben, en voor de andere helft familieleden van vaderskant (GL bb 3).

Uit het tweede huwelijk tenminste:

- c. Janke Denijs, op wie haar grootvader Dirk Upts in maart 1754 en 1755 lijfrenten genomen heeft. Zij was toen resp. 6 en 7 jaar oud. Zij overleed 22-4-1765.

C V b, KINDEREN VAN CLAASKE GERBENS POTTER (C IV, a, 3):

1 t/m 3. TRIJNTJE, KLAAS EN GERBEN DJURRES (TIGLER).

Zie voor hen onder A IV.

C V c, KIND VAN JANKE JELLES (C IV, b, 3):

1. JELLE JANS (WIJNGAARDEN).

Hij is ca 1723 te Dokkum geboren, overleed daar 29-1-1782 en is er 5-2-1782 be-graven.

Hij trouwde te Leeuwarden in de Grote of Jacobijnerkerk 12-11-1747 (ondertr. 28-10) met Pijtje Jans, van Leeuwarden, die 7-7-1782 te Dokkum overleed en daar 15-7-1782 begraven is.

Uit dit huwelijk 7 kinderen, van wie 1 jong gestorven is (zie voor de anderen onder C VI, a).

Reeds in 1730 was hij als "zoon van Jan Folkerts" (met voorbijgaan van zijn moeder) voor de helft erfgenaam van zijn oom Sijbe Jelles. Als zijn curator terzake trad toen op Rienck Reinders, mr. kuiper te Dokkum (Dokkum GG).

Na het overlijden van zijn moeder (hij was toen 16 jaar en zijn vader was al eerder gestorven) is 16-11-1739 Sijbe Potter, koopman te Leeuwarden (C IV, a, 1), als zijn curator geautoriseerd (Dokkum U 4). Deze heeft namens hem de nalatenschap van zijn moeder verworpen, waarna 25-11-1739 aangifte van de inventaris is gedaan (ib. loc. W 42). Voor bijzonderheden terzake zie men bij zijn moeder.

In 1742 heeft Sijbe Potter een lijfrente op hem genomen. Hij was toen 19 jaar. Ook zijn sterfdatum is daar vermeld.

Op 8-4-1747 werd hij, geboortig van Dokkum, burger van Leeuwarden; voorzover bekend is hij toen voor het eerst aangeduid met de geslachtsnaam. Bij zijn huwelijk werd hij mr. bakker van Leeuwarden genoemd. Blijkbaar duidt dit op zijn woonplaats, en niet op zijn geboorteplaats.

Hij is 13-1-1748 aldaar doopsgezind gedoopt.

In 1749 (quotisatiekohier) woonde hij in het Westhoekster espel (huis no. 2926), had een gezin van 5 personen, waarvan 1 onder 12 jaar, met de aantekening "bakker, en bestaat daarvan".

Ongeveer tien jaar later is het gezin naar Dokkum verhuisd. Hun dochter Janke is nog ca. 1757 te Leeuwarden geboren, doch hun zoon Klaas ca. 1760/1 te Dokkum. Bovendien bevat het burgerboek van Dokkum op 14-5-1759 de inschrijving: "Jolle Jans, geboortig in dese stad". M.i. heeft deze inschrijving op hem betrekking; de namen Jelle en Jolle werden wel meer door elkaar gebruikt.

Op 20-2-1761 deed hij te Dokkum aangifte voor de collaterale successie van het overlijden van zijn tante Claaske Jelles, van wie hij enig erfgenaam was. Hij was toen mr. bakker te Dokkum (Dokkum GG). Hij moet toen de gehele helft van het nog onverdeeld gebleven gedeelte van het erfgoed van zijn overgrootvader Sijbe Jelles in zijn bezit gekregen hebben. In 1730 had hij 1/12 van zijn oom Sijbe Jelles geërfd; zo juist van zijn tante Claaske (tenminste) 1/4 (n.l. haar eigen 1/6 plus 1/12, dat zij van haar broer Sijbe had geërfd) en het 1/6 van zijn moeder zal hem ook wel op een of andere wijze zijn toegekomen, al was dat bij haar overlijden niet meer haar eigendom. Hoe dit ook zij, in ieder geval stond nog in 1811 de helft van enkele stukken land op naam van zijn erven.

Waar de naam Wijngaarden vandaan is gekomen, bleef duister. Daar hij zich reeds 3 maanden vóór zijn huwelijk zo genoemd heeft, lijkt het weinig waarschijnlijk, dat dit de familienaam van zijn vrouw zou zijn geweest. Maar bij geen van zijn ouders, of hun voorgelacht, is deze naam aangetroffen.

C VI a, KINDEREN VAN JELLE JANS WIJNGAARDEN (C V, c, 1):

1. SIJBE JELLES WIJNGAARDEN.

Hij is 23-9-1748 te Leeuwarden geboren en 26-6-1789 te Harlingen overleden.

Hij trouwde (tijd en plaats onbekend) met Trijntje Loikes (Groendijk), die ca. 1755/6 geboren is, en 4-3-1814 te Harlingen overleed.

Uit dit huwelijk tenminste 2 kinderen (zie voor hen C VII, a).

Hij werd 26-5-1779 burger van Harlingen.

In 1783 trad hij daar op als vertegenwoordiger van zijn zuster Janke bij de aangifte van haar huwelijk met Johannes Johannes.

In 1788, resp. in juli en januari, zijn beiden toegetreden tot de Harlinger doopsgezinde gemeente.

Zij hertrouwde in het laatst van 1791 met Douwe Tjebbes Palmhof, die in januari 1792 lid van genoemde gemeente werd en vermoedelijk overleden is vóór 28-8-1792, toen uit dit huwelijk een dochter Douwtje geboren is.

(Deze laatste noemde zich later behalve Palmhof ook wel Posthuma.)
Tenslotte trouwde zij voor de derde maal (vóór 1807) met HansIbeles van Rees, mr. bakker te Harlingen, die haar overleefde.

2. JAN JELLES WIJNGAARDEN.

Hij is 14-4-1751 te Leeuwarden geboren, daar 27-9-1790 overleden en tegelijk met zijn vrouw te Huizum begraven.

Hij trouwde 25-11-1781 te Leeuwarden in de Galileërkerk (ondertr. aldaar 26-10 en te Dokkum 20-10) met Aaltje Mientes de Vos (B IV, b, 1), dochter van Miente Jans d. V. en IJbeltje Hartmans, geboren Leeuwarden 7-7-1746 en daar overleden 1-10-1790.

Uit dit huwelijk 2 kinderen (zie voor hen onder C VII, b).

Hij was bij zijn huwelijk mr. timmerman te Dokkum (waar zijn ouders toen woonden), doch woonde later te Leeuwarden, in ieder geval sinds 1784. (In 1788 op de Tuinen.) Zij was daar 5-11-1772 doopsgezind gedoopt; hij eerst 17-10-1785.

Begin april 1784 deed hij voor zijn schoonmoeder aangifte van de inventaris van de nalatenschap van Hartman Martens (B IV, c, 2) (GL cc 8, p. 182).

Zij heeft, evenals haar vader, een zakboekje voor familie-aantekeningen aangelegd en bijgehouden, dat na haar overlijden o.m. vervolgd is door haar moeder en later door haar dochter.

3. LEENDERT JELLES WIJNGAARDEN.

Hij is 1-2-1755 te Leeuwarden geboren, 6-11-1781 te Dokkum overleden en aldaar 13-11-1781 begraven. Hij was ongehuwd.

4. JANKE JELLES WIJNGAARDEN, erfgename van Ds. Klaas Tigler.

Zij is ca. 1757 te Leeuwarden geboren en overleed daar 30-10-1848.

Zij trouwde in de Westerkerk te Harlingen 18-5-1783 (ondertr. aldaar 3-5 en te Dokkum 26-4) met Johannes Johannes, van Harlingen, van wie weinig bekend is. Hij moet tussen 1797 en 1807 overleden zijn.

Uit dit huwelijk tenminste 6 kinderen, die zich Wijngaarden noemden (zie voor hun namen het overzichtje van 1813).

Zij woonden tenminste van 1788 tot 1793 te Heerenveen; ca. 1797 is hun jongste kind te Leeuwarden geboren, waar de weduwe ook nog in 1807 en 1811/1812 op het Vliet woonde.

In 1798 was zij voor 1/5 erfgename van Pieter Wijngaarden, die 22-1 van dat jaar in het St. Anthonij-Gasthuis te Leeuwarden was overleden. Vermoedelijk was hij een ver familielid; het verband is nog niet gevonden (GL bb 3 en cc 12).

In 1807 had zij het blijkbaar niet breed, want het testament van Ds. Klaas Tigler bepaalt, dat zij als voorschot op de jaarlijkse uitkering van haar aandeel in de inkomsten van zijn nalatenschap wekelijks een zekere som zou ontvangen. Dit testament bevat voorts bijzondere bepalingen ten gunste van haar zoon, Pieter, die opgeleid werd tot apotheker.

In december 1811 en begin januari 1812 was zij tegenwoordig bij de zittingen ter inventarisatie van bedoelde nalatenschap.

5. KLAAS JELLES WIJNGAARDEN, erfgenaam van Ds. Klaas Tigler.

Hij is ca. 1760/1 te Dokkum geboren en overleed 16-12-1829 te Oostermeer (Tietjerksteradeel).

Hij trouwde te Dokkum 1783 (ondertr. 1-11) met Adriaantje Dirks Rozeboom, geb. aldaar ca. 1763 als dochter van Dirk Jans R. en Dieuwke Lieuwes en overleden te Oostermeer 2-6-1860.

Uit dit huwelijk tenminste 7 kinderen, n.l. Jelle, Dieuwke, Dirk, Gerben, Baukje, Pietje en Klaaske.

Hij was bij zijn huwelijk mr. bakker te Dokkum. Uit de in de overlijdensakten van hun kinderen opgegeven geboorteplaatsen en leeftijden valt af te leiden, dat zij van ca. 1786 tot na 1802/3 te Kollum gewoond hebben. In 1807 was hij mr. bakker te Oostermeer, waar hij tot zijn dood - de laatste tijd als rentenier - is blijven wonen.

In 1798 was hij - evenals zijn zuster Janke - voor 1/5 erfgenaam van Pieter Wijngaarden. Het testament van Ds. Klaas Tigler kende legaten toe aan zijn kinderen Gerben en Dieuwke, terwijl Gerben bovendien één van de twee theologische studenten was, die een beurs zouden genieten.

Hij was in 1811 administrateur van de 2 percelen land (onder Nes, resp. Wetsens), die toen voor de helft tot de nalatenschap van Ds. Klaas Tigler en voor de andere helft aan de erven van Jelle Jans Wijngaarden (zijn vader) behoorden. Ook was hij in december 1811 en begin januari 1812 aanwezig bij de zittingen ter inventarisatie van bedoelde nalatenschap.

6. TRIJNTJE JELLES WIJNGAARDEN.

Van haar is uiterst weinig bekend. In 1795 werd een lijfrente op haar genomen; zij was toen 32 jaar (is dus ca. 1763 geboren) en is 17-4-1800 overleden. Nadere gegevens over haar huwelijk en jonggestorven kinderen, vermeld in het overzichtje van 1813, zijn niet gevonden.

Ook zij was in 1798 voor 1/5 erfgename van Pieter Wijngaarden.

C VII a, KINDEREN VAN SIJBE JELLES WIJNGAARDEN

(C VI, a, 1):

1. HIJLKJE SIJBES WIJNGAARDEN, erfgename van Ds. Klaas Tigler.

Zij is 6-6-1784 te Harlingen geboren en daar overleden 19-5-1852.

Zij trouwde - ongetwijfeld te Harlingen (ondertr. aldaar 19-3) - in 1808 met Johannes Harkes Pottinga, eveneens van daar, er geboren ca. 1780 als zoon van Harke P. en Mettje van der Leij en daar overleden 22-1-1862.

Uit dit huwelijk tenminste 8 kinderen, n.l. Sijbe, Mietje, Trijntje, Douwtje (of Do-rothea), Harke, Trijntje, Pietje en Klaas Tigler.

Hij was mr. bakker te Harlingen.

Met het oog op haar moeders plannen om te hertrouwen, zijn 24-8-1791 Klaas en Gerben Tigler geautoriseerd als haar voogden. In 1798 waren zij en haar zuster samen voor 1/5 erfgename van Pieter Wijngaarden. Zij is 8-4-1808 te Harlingen doopsgezind gedoopt.

2. PIETJE SIJBES WIJNGAARDEN.

Zij is 29-10-1786 te Harlingen geboren en daar 9-10 (of 10-9?) 1806 overleden.

Ook zij werd in 1791 een pupil van Klaas en Gerben Tigler. En in 1798 viel haar een deel van de nalatenschap van Pieter Wijngaarden toe.

C VII b, KINDEREN VAN JAN JELLES WIJNGAARDEN (C VI, a2):

1. IJBELTJE JANS WIJNGAARDEN, erfgename van Ds. Klaas Tigler.

Zij is 29-10-1782 te Leeuwarden geboren en te Zaandam (waar zij bij haar jongste zoon logeerde) 8-9-1847 overleden.

Zij trouwde te Leeuwarden in de doopsgezinde kerk 28-12-1802 (ondertr. 10-12) met Cornelis Wijbrandi, geboren te Berlicum 17-5-1775, overleden te Leeuwarden 27-10-1839, zoon van Ds. Gentius Wijbrandi (geboren als Jentje Wijbes) en Wijske Pieters. Zie voor hem Jierboekje 1951, p. 26 onder VI c.

Uit dit huwelijk tenminste 7 kinderen, n.l. Aaltje, Klaas Tigler, Wijske, Jan, N. N. (levenloos), Jentje en Jan.

Hij was koopman te Leeuwarden, doch tevens - tenminste in later jaren - olieslager en steenbakker (Wijnser tichelwerk). Zij woonden in 1807 op de Tuinen, doch al in 1808 en tot aan zijn dood bij de Amelandspijp (in de Rode Koe).

Zij is na de vroege dood van haar beide ouders eerst opgevoed door haar grootmoeder IJbeltje Hartmans. Nadat ook die was overleden, zijn Klaas en Gerben Tigler 5-4-1796 als haar curatoren geautoriseerd. In 1798 was zij voor 1/5 erfgename van Pieter Wijngaarden.

Op 2-11-1803 zijn beiden te Leeuwarden doopsgezind gedoopt.

Nadat Ds. Klaas Tigler haar bij zijn testament een voorwaardelijk legaat had toege-

dacht, heeft hij haar in de plaats daarvan 4-4-1807 het huis de Rode Koe geschenkt (GL x 15, p. 68).

In december 1811 en begin 1812 zijn beiden aanwezig geweest op de zittingen ter inventarisatie van de nalatenschap van Ds. Tigler. Later alleen hij, n.l. samen met Willem Tjepkes Draaijer als gemachtigde van alle erfgenamen.

Hij overleed in zijn zomerhuis Achter de Hoven. De inventaris van hun beider bezit, daarna door notaris mr. J. D. van der Plaats opgemaakt, omvat o.m. enig vast goed, dat zij uit de boedel van Ds. Tigler had verworven, n.l. de zathe te Suameer (in 1724 door Gerben Potter en zijn vrouw gekocht), het huis op de Tuinen (B 80) en dat op de Grachtswal (L 50).

2. JELLE JANS WIJNGAARDEN.

Hij is 3-9-1786 te Leeuwarden geboren, daar 19-11-1788 overleden en 5 dagen later begraven op het Oldehoofsterkerkhof.

SLOTWOORD

Hoewel er nog veel vragen onbeantwoord gebleven zijn, meen ik hiermede te kunnen besluiten. Het onderzoek heeft een - hier en daar wat meer gedetailleerd - beeld opgeleverd van enkele Friese (vnl. Leeuwarder en Dokkumer) doopsgezinde geslachten, waaromtrent totnogtoe weinig of niets bekend was.

Overzien wij de resultaten, dan valt in de eerste plaats op, dat bijna al deze geslachten slechts betrekkelijk kort in stand gebleven zijn.

Geheel uitgestorven (ook in de vrouwelijke lijnen) zijn vooreerst de hier behandelde Tigler's, maar ook (alle voorzover hier behandeld!) de Bakker's, Bootsma's, ten Cate's, Denijs'en en Oldersma's. Alleen in de mannelijke lijn uitgestorven zijn de Draaijer's, de Plak'en, de Potter's, de Recker's en de DeVos'en. De enige uitzondering vormen de Wijngaarden's (nakomelingen van Klaas Jelles W.); een aantal dragers van deze naam is nog in leven. Vrees voor algehele uitsterving van de nakomelingschap behoeft overigens niet te bestaan. Het aantal geregistreerde stemgerechtigde begevers van het Klaas Tiglerleen overtreft al sinds enige tijd de 500 en het totale aantal levende nakomelingen zal een veelvoud daarvan bedragen. Een van de voornaamste oorzaken van het hier opgemerkte verschijnsel zal wel in de destijds grote kindersterfte gezocht moeten worden, alsook in het betrekkelijk vaak voorkomen van overlijden op vrij jeugdige leeftijd van één, of beide, echtgenoten. Maar daarnaast valt toch ook op, dat in verhouding niet zo weinig mannen ongehuwd zijn gebleven.

Wat de herkomst van de aangetroffen geslachtsnamen betreft, is alleen t.a.v. de namen Oldersma, Potter en Tigler enig inzicht verkregen.

Voor de Leeuwarder geslachten valt verder op de bijzondere voorkeur voor het Vliet als woonplaats. Alleen de Potter's (mogelijk ook de Oldersma's) waren al vroeg in de binnenstad gevestigd. Alle andere geslachten treffen wij - althans aanvankelijk - op het Vliet aan. Sommige zijn geleidelijk naar de binnenstad verhuisd, o.a. via de Grachtswal (toen nog buiten de wallen) en de - op het Vliet uitlopende - Tuinen. Andere zijn tot aan 1811 op het Vliet gebleven. Deze buitenbuurt, uiteraard een centrum voor de binnenschipperij met alles wat daarmee verband hield (scheepsbouw, touwslagerij, zeilmakerij) alsook voor andere takken van bedrijf, die in de binnenstad geen plaats konden vinden (bijv. steenbakkerij) of daar minder gewenst waren (bijv. lijnziederij), doch waar zich ook wel tuinen met zomerhuizen van de gegoede stedelingen bevonden, schijnt op de veelal aanvankelijk van elders gekomen - doopsgezinden een bijzondere aantrekkingskracht te hebben uitgeoefend. Een ander gezichtspunt, dat zich opdringt, is het grote verschil in welstand tussen toch soms vrij na aan elkaar verwante personen. De quotatiekohieren van 1749 maken op dit punt een eerste vergelijking mogelijk. Naast de welgestelde Leeuwarder kooplieden (en zwagers) Djurre Clases Tigler, Sijbe Potter en Dirk Upts treffen wij in dezelfde stad aan: Willem Tjepkes, met een redelijk bestaan als schipper, Jelle Wijngaarden, die van zijn bakkerij bestond, de erven van Sijtse Jans, die met de pottebakkerij de kost en niet meer wonnen, en de weduwe van Miente Jans,

die zuinig bestond van de gortmakerij; terwijl te Dokkum Claaske Jelles, die als weduwe nog moest trachten er met het maken van bedden iets bij te verdienen, van haar revenuen en andere verdiensten bezwaarlijk kon bestaan. Nog groter lijken de verschillen omstreeks 1807-'11. Ds. Klaas Tigler - met kind noch kraai tot zijn last - liet vermoedelijk zo ongeveer een half miljoen na. Daarnaast had Sijbrigje Idses al zo lang niets meer van haar man Willem Tjepkes (waarschijnlijk zeeman) gehoord, dat de erflater rekening hield met de mogelijkheid, dat hij niet meer in leven zou zijn. Haar omstandigheden gaven hem aanleiding tot de bepaling, dat zij - als voorschot op de jaarlijkse uitkering van het deel van haar man in de inkomsten - wekelijks f 2,- zou ontvangen. Ook ten behoeve van Janke Jelles Wijngaarden, weduwe met deels nog jonge kinderen, maakte hij een dergelijke bepaling, maar zonder beperking van het bedrag.

Waar het grote vermogen van Ds. Tigler vandaan gekomen is, werd - voorzover uit erfenissen verkregen - wel grotendeels duidelijk. Maar waarommede het eigenlijk verdiend werd, bleef helaas duister. Het lijkt weinig waarschijnlijk, dat dit met de lijnziederij zou zijn geschied.

Aan de andere kant zijn de oorzaken van achteruitgang in welstand wel hier en daar duidelijk geworden. In de eerste plaats denk ik hier aan de talrijke gevallen van vroege dood van de man-kostwinner. Dit lot trof o.m. Marten Jansen Recker, Miente Jans de Vos, Willem Tjepkes, Jacob Tewis Bakker, Jelle Sijbes, Jan Folkerts, Sijbe Jelles Wijngaarden, Jan Jelles Wijngaarden en Johannes Johannes. Zij allen lieten minderjarige - soms zelfs nog zeer jonge - kinderen achter, die in enkele gevallen (Jelle Jans Wijngaarden en Jbeltje Jans Wijngaarden) ook hun moeder al vroeg hebben moeten missen.

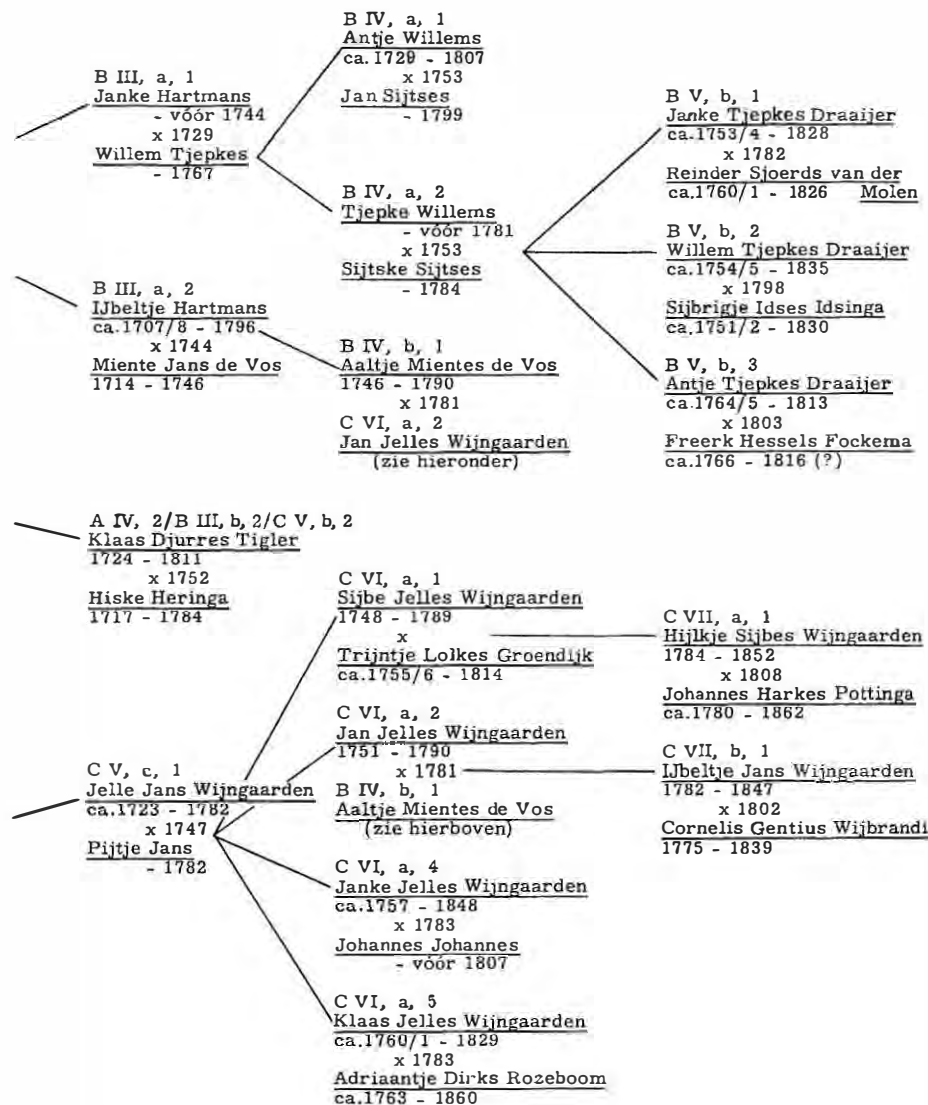
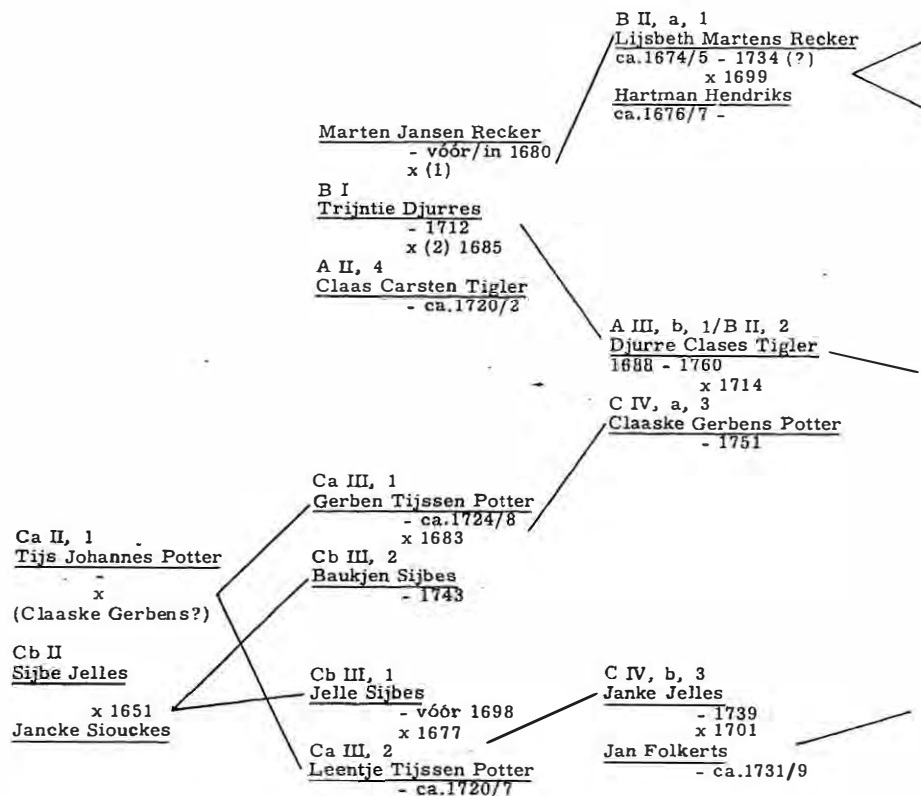
Tenslotte de vraag, waarom Ds. Tigler zijn vermogen heeft nagelaten, zoals hij dat gedaan heeft. Wat de keuze der personen betreft, valt het op, dat Pieter Tjerks Plak niet is genoemd. Zijn afkomst gaf daartoe evenveel reden als die van Antje Willems en Janke, Willem en Antje Tjepkes Draaijer. Immers ook hij stamde van Janke Hartmans af. Hij was zeeman, zodat het mogelijk is, dat in 1807 niet bekend was, of hij nog leefde, maar diezelfde omstandigheid is geen bezwaar geweest om Willem Tjepkes wel te noemen. Het ziet er naar uit, dat Pieter Tjerks zich op enigerlei wijze het ongenoegen van de erflater op de hals gehaald heeft.

Ook de verdeling over de erfgenamen roept vragen op. Zou de regel van het naaste bloed zijn toegepast, dan zou aan vaderszijde alleen Antje Willems in aanmerking zijn gekomen en aan moederszijde Janke en Klaas Jelles Wijngaarden tezamen. Wie van beide partijen tenslotte het naast zou mogen heten, doet hier verder niet terzake. Was aan de andere kant de regel van de plaatsvervangende in acht genomen, dan hadden Janke, Willem en Antje Tjepkes Draaijer tezamen evenveel moeten ontvangen als hun tante Antje Willems alleen. Bovendien had Jbeltje Jans Wijngaarden dan zowel het deel van haar vader als dat van haar moeder moeten ontvangen. Het ziet er naar uit, dat de erflater bewust al deze regels opzij gezet heeft en alleen rekening gehouden heeft met - wat zij nu zouden noemen - het behoefte-element, n.l. aan ieder, die op dat moment leefde, evenveel.

Ook de legaten werpen enkele vragen op. Waarom kreeg Jbeltje Wijngaarden buiten haar 1/8 deel de Rode Koe, doch haar nichtje Hijlke (even na verwant en ook wees) niets extra's? Waarom kregen van de kinderen van Klaas Jelles Wijngaarden alleen Gerben en Dieuwke een legaat? Beter begrijpelijk zijn de bijzondere voorzieningen voor Pieter Johannes Wijngaarden en Gerben Klases Wijngaarden met het oog op hun studie, resp. voor apotheker en predikant.

Doch laten wij deze vragen voor wat zij zijn. Vast staat - zoals Jeelof dat in het Gedenkboek met nadruk heeft uiteengezet - dat Ds. Tigler het allemaal heel nobel bedoeld heeft.

Overzicht
van de verwantschap
tussen Ds. Klaas Tigler en
zijn erfgenamen volgens
het testament van 1807

Geraadpleegde werken.

S. Blaupot ten Cate, Geschiedenis der doopsgezinden in Friesland (1839).
 (W. Eekhoff,) Wijkboek van Leeuwarden (1843).
 (W. Jeelof, IJ. de Vries Bz., A. Tigler Wijbrandi,) Gedenkboekhonderdjarig bestaan
 Klaas Tiglerleen te Leeuwarden, 1832-1932 (1934).
 J. J. Kalma, Naamlijst der Friese doopsgezinde leke- of liefdeprekers en predikan-
 ten (1962).
 R. S. Roarda, Nammen út âlde Liifrinte-Registers yn Fryslân, 1624-1809 (1954).
 Cohieren der stemmen van Oostergo, 1640 en 1698 (z. j.).
 idem idem 1640 en 1728 (1730).
 Jierboekje fan it Genealogysk Wurkforbân, 1951 (waarin op p. 16-30 de genealogie
 Wijbrandi door J. Y. Feenstra).
 Wijkboek der gemeente Leeuwarden, indeeling 1877 (1878).

It ûndersik nei de earste generaesjes fan dit slachte hat gâns swierrichheden
 meibrocht. De 15de- en 16de-ieuske harnen binne tige ûnfolslein biwarre
 bleaun, en sadwaende moat men wolris hwat hypothetysk to wurk gean om by
 einbislút ta in útdragen saek to kommen, al sil dat net altyd slagje.
 De folgjende bisûndere ôfkoartings binne by it gearstallen fan dizze stambeam
 brûkt:

R. v. d. A. = Register van den Aanbreng (1511)
 Bb. = Beneficiaalboek (1543)
 Rr. = Rintnastersrekkeningen
 H. f. F. = Hôf fan Fryslân

I. FONGER, berne † 1440 - 1445, troude N. N.

Ut dit boask sille wêze:

1. Sijrick, folget II.
2. Lijuwe Fongers, neffens R. v. d. A. (dl. II, side 21) boer to Ferwâlde. Hy for-
 koft yn 1524 lân oan Douwe Bauckes (Rr., dl. 42, Wûns. dl.). Faeks hat Fon-
 ger Liewewes to Wûns in soan fan him west (R. v. d. A., dl. III, side 318).
- II. SIJRICK FONGERS, berne † 1470, stoarn fôar 1546, troude I. N. N. en
 2. RINTS, de widdou fan Pier Gerlofs (Greate Pier). It R. v. d. A. neamt him yn
 1511 as eigner fan lân to Ferwâlde (dl. II, side 20), Twellingea (dl. II, side
 58; Serck Fongersz. ter Sneek) en Wolsum (side 315, 316 en 319).
 Hy koft yn 1527 lân to Kimswert fan Anne Ypkes (Rr., dl. 42, Wûns. dl.).
 Mar fôar 1546 is er forstoarn, hwant it R. v. d. A. dl. III neamt op side 451
 as eigners fan lân to Penjum: "derffgenamen van Sijrck Fongerszoon" en
 "Rints Sircksweduwe eerste kinderen toecomende". De "erffgenamen" wurde
 ek op side 452 ensfh. neamd.

Neffens de tiid soene de neikommenden bern fan him wêze kinne:

1. Fonger, folget IIIa.
2. Wybe, folget IIIb.
3. Epe, folget IIIc.
4. Aets Syrcxma troude mei Jan Simons, soan fan Simon Henricks to Harns.
 Jan troude 2. Ena Pietersdr. (Aernsma) en forstoar op 7 maeije 1569 asbal-
 ling to Keulen. Bern: Eets, Pieter, Simon, Tieth en Jan (lestneamde neam-
 de him: Runia). Sjoch ek: IIb - 8
5. Alger Syersma, yn 1543 as lâneigner neamd to Arum (Bb., side 307). Faeks
 wurdt er (as: Aedger Syrssuma) ek neamd to Gaest (Bb., side 288).
- IIIa. Mr. FONGER (FUNGER) SIJRCKS SIERSMA (SIJRCXMA), berne † 1495,
 stoarn fôar 1546, troude mei AGNIET ABBES (dochter fan Abbe Gerlofs, inbroer
 fan Greate Pier?). Nei de dea fan har man troude Agniet mei Pieter Ghysberts
 Haersma.

It R. v. d. A. (dl. III, side 476) neamt: "Pieter Gysberts huijsvrouwe mijt hair
 kinderen bij hair voorman Meester Fonger getoegen" (en op side 485: "Agniet
 Meester Fongers ten westen").

Agneet Abbes (frou fan Pieter Ghysberts) forkoft yn 1547 4 pounsmiet yn
 Barderasate to Arum en seis pounsmiet lân yn de Puollen to Dronryp oan
 Frans Tiets (Baerdt) (Rr., bân 15, folio 11^v en 12).
 Op 21 juny 1534 wie mr. Fonger mei Sybrand Gerlofs kurator oer de neilit-
 ten bern fan Greate Pier (sjoch: Ut it selde skaei as Greate Pier, side 6) en
 yn 1538 kurator oer Inthien Wybesdr. (H. f. F. WW 2, side 85 en 669).
 Wy founen him it lêst likernoch yn 1540. Hy koft doe 11 pounsmiet lân yn
 "Hansma goet" to Kimswert (Rr., bân 10, folio 11).

Op 20 juny 1528 en 19 okt. 1536 wurdt er neamd yn prosessen (H. f. F. YY